

A stylized map of Greece in a light blue color, centered on a darker blue background. The map shows the main islands and the Greek mainland.

ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Μια εγχώρια ανάλυση του τοπίου των
μέσων ενημέρωσης

ΕΛΛΑΔΑ 2024

ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Μια εγχώρια ανάλυση του τοπίου των
μέσων ενημέρωσης

ΕΛΛΑΔΑ 2024

Friedrich-Ebert-Stiftung
Γραφείο Αθήνας
Νεοφύτου Βάμβα 4
10674 Αθήνα
Τηλ. +30 210 72 44 670
<https://athens.fes.de>
Email: info.athens@fes.de

ISBN: 978-618-5779-10-8

Το Βαρόμετρο Ελληνικών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης αποτελεί έναν δείκτη αντίληψης. Τα ευρήματα, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα που αναφέρονται είναι των μελών της ομάδας, τα οποία προέρχονται από την κοινωνία των πολιτών και τα μέσα ενημέρωσης. Δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις θέσεις του FES Αθήνας ή του ιδρύματος Friedrich-Ebert-Stiftung.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	2
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ	3
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	4
Η ελευθερία της έκφρασης και η ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης προστατεύονται και προωθούνται αποτελεσματικά.	
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	17
Το τοπίο των μέσων ενημέρωσης χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία, ανεξαρτησία και βιωσιμότητα.	
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	27
Η ραδιοτηλεόραση και το διαδίκτυο ρυθμίζονται ανεξάρτητα και είναι απαλλαγμένα από κρατικές παρεμβάσεις.	
ΕΝΟΤΗΤΑ 4	37
Τα μέσα ενημέρωσης εφαρμόζουν υψηλά επίπεδα επαγγελματικής δεοντολογίας και λειτουργούν σε ένα ασφαλές περιβάλλον χωρίς εξωτερική πίεση.	
ΕΝΟΤΗΤΑ 5	48
Καλές πρακτικές και προτάσεις για αναμόρφωση	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	51
ΟΜΑΔΑ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	53

ΤΟ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Εισαγωγή

Το Ελληνικό Βαρόμετρο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Media Barometer, MB) αποτελεί μια νέα, πρωτοποριακή πρωτοβουλία που έχει ως στόχο να περιγράψει το τοπίο των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα. Εμπνευσμένο από το Αφρικανικό Βαρόμετρο Μέσων Ενημέρωσης¹, στοχεύει στο να παρέχει ένα ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης και μέτρησης προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες του ελληνικού περιβάλλοντος των μέσων ενημέρωσης.

Παρότι υπάρχουν πολυάριθμες έρευνες τύπου και δείκτες μέσων ενημέρωσης σε παγκόσμιο επίπεδο, το βαρόμετρο αποτελεί μια πρωτοποριακή άσκηση αυτοαξιολόγησης, η οποία βασίζεται σε εγχώρια κριτήρια που προέρχονται από ελληνικά πρότυπα. Σε αντίθεση με τις συμβατικές αξιολογήσεις που ανταποκρίνονται στο μοντέλο "από τα πάνω προς τα κάτω", το βαρόμετρο ενσωματώνει μια προσέγγιση από τη βάση, αντλώντας έμπνευση από αντίστοιχα διεθνή πρότυπα, ενώ παράλληλα αντανακλά τις προκλήσεις και προσδοκίες του οικοσυστήματος των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα.

Τον Σεπτέμβριο του 2024, αρκετούς μήνες μετά την συζήτηση για το Βαρόμετρο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην Ελλάδα, δημοσιοποιήθηκε το project της δημοσιογραφικής ομάδας Solomon με τίτλο «Who owns the media». Πρόκειται για μία λεπτομερή αποτύπωση των εταιρικών δραστηριοτήτων επιχειρηματιών που έχουν μεγάλο μερίδιο των εγχώριων ΜΜΕ. Το περιεχόμενο της έρευνας επιβεβαιώνει πολλά από τα συμπεράσματα της ανά χείρας ανάλυσης και θέτει σε νέα βάση την συζήτηση που γίνεται στην Ελλάδα για τα ΜΜΕ και τους ανθρώπους που καθορίζουν την ενημέρωση.²

Μεθοδολογία και συμμετοχή

Στην πρώτη του εφαρμογή στην Ελλάδα, το βαρόμετρο συγκάλεσε μια ομάδα οκτώ καταξιωμένων εμπειρογνομόνων, αποτελούμενη από ένα «μείγμα» επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών.

Η επιλογή των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε βάσει μιας προτεινόμενης λίστας επαγγελματιών, οι οποίοι κάλυπταν ένα ευρύ φάσμα απόψεων και εμπειριών στον τομέα των μέσων ενημέρωσης, για να διασφαλιστεί η πολυφωνία και η πολυπρισματική προσέγγιση της θεματικής. Συγκεκριμένα, πρόσκληση συμμετοχής εστάλη σε άτομα με διαφορετικές ιδιότητες και ρόλους, προκειμένου το τελικό

1 <https://fesmedia-africa.fes.de/media-and-publications/african-media-barometer-publications.html>

2 <https://whoownsthemedia.gr/>

βαρόμετρο να αντικατοπτρίζει την ποικιλία των απόψεων και των προοπτικών που υπάρχουν στον τομέα της δημοσιογραφίας, άλλων επαγγελματιών των μέσων, εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών που αλληλεπιδρούν με τα ΜΜΕ, αλλά και με τις υποεκπροσωπούμενες ομάδες του πληθυσμού. Στις περιπτώσεις όπου οι αρχικά προσκεκλημένοι δεν μπορούσαν να συμμετάσχουν, ζητήθηκαν προτάσεις για εναλλακτικούς συμμετέχοντες από τους ίδιους, ενισχύοντας έτσι τη δυνατότητα για μια πολυδιάστατη και ισορροπημένη εκπροσώπηση.

Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια μιας μονοήμερης δια ζώσης συζήτησης που πραγματοποιήθηκε λίγους μήνες πριν από την τελική δημοσίευση της έκθεσης τον Μάρτιο 2024, η οποία συμπληρώθηκε από μια εξ αποστάσεως τηλεφωνική συνάντηση με ένα ακόμη μέλος.

Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης, τα οκτώ μέλη του πάνελ συζήτησαν επί προκαθορισμένων δεικτών, αξιολογώντας ανώνυμα 4 δείκτες και 37 υποδείκτες στην ακόλουθη πενταβάθμια κλίμακα:

1. Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2. Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3. Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4. Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5. Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

Από αυτήν την αξιολόγηση προκύπτει η μέση βαθμολογία των δεικτών, προσφέροντας μια πρώτη κατανόηση του τοπίου των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα σε διάφορες διαστάσεις. Η καταγραφή της συζήτησης πραγματοποιήθηκε από ανεξάρτητο εκπρόσωπο. Η συζήτηση και η βαθμολόγηση συντονίστηκαν ανεξάρτητα, από πρόσωπο που επιμελείται επίσης την έκθεση του βαρόμετρου.

Αποτελέσματα και τελική έκθεση

Η ποιοτική ανάλυση που ακολουθεί συνοψίζει την ουσία των συζητήσεων, παρουσιάζοντας επίσης τη μέση βαθμολογία για κάθε δείκτη. Τηρώντας την αρχή της εμπιστευτικότητας, οι συμμετέχοντες στην ομάδα δεν αναφέρονται ονομαστικά, διασφαλιζόμενοι από πιθανές επιπτώσεις. Η έκθεση αναδεικνύεται σε πολύτιμο πόρο, αποτελώντας έναυσμα για τεκμηριωμένο διάλογο και προωθώντας ένα κλίμα που ευνοεί τις απαραίτητες, όπως αναδεικνύεται, μεταρρυθμίσεις στον χώρο των μέσων ενημέρωσης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Η ελευθερία της έκφρασης και η ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης προστατεύονται και προωθούνται αποτελεσματικά.

1.1 Η ελευθερία της έκφρασης, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και υποστηρίζεται από άλλα νομοθετικά κείμενα.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη								
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη			✓				✓	
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη		✓	✓		✓	✓		✓
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη	✓							
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.9

Παρότι το νομικό πλαίσιο υπάρχει στη θεωρία, η πρακτική εφαρμογή του υστερεί. Οι συμμετέχοντες στο πλαίσιο του πάνελ υπογράμμισαν εξαρχής τη διάσταση μεταξύ θεωρίας και πραγματικότητας, επισημαίνοντας την απουσία πραγματικής ανεξαρτησίας και δεοντολογικής εφαρμογής στο τοπίο των μέσων ενημέρωσης. Παρά την ύπαρξη κωδίκων δεοντολογίας, όπως αυτός της ΕΣΗΕΑ, υπάρχει μια αποσύνδεση μεταξύ των κατευθυντήριων γραμμών και των καθημερινών πρακτικών της δημοσιογραφίας, τόνισαν οι συμμετέχοντες. Το ζήτημα επεκτείνεται πέρα από τις κρατικές παρεμβάσεις με την άνιση χρηματοδότηση και υποστήριξη μεταξύ των μέσων ενημέρωσης, ενώ περιλαμβάνει την επιρροή από επιχειρηματικά συμφέροντα.

«Είναι σχετικό το κατά πόσο προστατεύονται αποτελεσματικά στην Ελλάδα, ελευθερία έκφρασης και ανεξαρτησία, καθώς δεν έχουμε καταφέρει με επιτυχία να μεταφράσουμε το λεγόμενο *media capture*, που είναι πάρα πολύ ισχυρό στη χώρα μας. Η πορεία των μέσων από το 2000 και μετά, ενώ είχαμε κάποια πολύ μεγάλα εκδοτικά συγκροτήματα τα οποία ήταν εισηγμένα στο χρηματιστήριο, λόγω της διαπλοκής και λόγω της κρίσης κάποια στιγμή αυτό έσκασε. Το αποτέλεσμα ήταν να αλλάξει άρδην το τοπίο του Τύπου».

«Ειδικά από την κρίση και μετά, είδαμε μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα – και μάλιστα αυτοί, που λέμε *ολιγάρχες*, έκαναν την είσοδό τους στον χώρο του Τύπου. Ουσιαστικά έσωσαν ή πήραν κομμάτια ή υπολείμματα μεγάλων εκδοτικών ομίλων και δημιούργησαν νέους ομίλους με πληθώρα ΜΜΕ. Το αποτέλεσμα είναι ότι έχουμε σχηματίσει καμιά δεκαριά πολύ μεγάλα πορτοφόλια, τα οποία είναι ο ορισμός της μη ανεξαρτησίας των ΜΜΕ. Αυτό φαίνεται και από το προφανές, ότι δεν θα δεις σε μέσο που ανήκει στον Μαρινάκη ή του Μελισσανίδη, για παράδειγμα, να λένε οτιδήποτε κακό για μια επιχείρηση που ανήκει στους ίδιους. Ή και ότι αυτά τα μέσα χρησιμοποιούνται ως το μακρύ χέρι των επιχειρήσεών τους έτσι ώστε να χτυπήσουν και τους ανταγωνιστές τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι ο Τύπος δεν λειτουργεί ούτε για το δημόσιο συμφέρον, ούτε ελέγχει με κάποιον τρόπο την εξουσία, είτε πολιτική είτε επιχειρηματική».

«Αν μιλάμε για ελευθερία της έκφρασης, δηλαδή Μέσα τα οποία είναι εντελώς ανεξάρτητα από οτιδήποτε και υπάρχει η ελευθερία να πεις οτιδήποτε θέλεις, θεωρώ ότι στην Ελλάδα δεν το έχουμε, δεν το είχαμε και δεν πρόκειται να το έχουμε» δήλωσε ένα άλλο μέλος του πάνελ, αποδίδοντάς το σε ποιοτικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας «που είναι μια μικρή χώρα 10 εκατομμυρίων, με συγκεκριμένους επιχειρηματίες, οι οποίοι μαζεύουν κάθε φορά δύναμη σε διάφορα πεδία και συνήθως τα ΜΜΕ. Είναι ο τρόπος τους να ασκούν πίεση στην εκάστοτε κυβέρνηση για να κάνουν άλλες δουλειές». «Συνεπώς από τα ΜΜΕ που ανήκουν σε επιχειρηματίες επιλέγουμε και θα επιλέγουμε ως δημοσιογράφοι το σε ποιους θα είμαστε και σε ποιο πλαίσιο κάθε φορά, λόγω της εκάστοτε κυβέρνησης, θα μπορούμε να κινηθούμε. Αυτό όταν μιλάμε για τον απόλυτο βαθμό».

«Ως προς την ανεξαρτησία των ΜΜΕ υπάρχει μια ποιοτική διαφοροποίηση με το παρελθόν. Τα ΜΜΕ δεν ήταν ανεξάρτητα ούτε τη δεκαετία του 80' ούτε του 90' ούτε του 2000. Υπήρχαν επίσης επιχειρηματικά συμφέροντα – μερικά είναι ακόμα, Κόκκαλης, Βαρδινογιάννης,³ Μπόμπολας – που ασκούσαν ασφυκτικές πιέσεις. Δεν είναι τώρα, μετά την κρίση. Βέβαια υπάρχει μια ποιοτική διαφοροποίηση σε σχέση με τους ανθρώπους που εμπλέκονται μετά το 2010. Έχουμε μια συγκέντρωση σε λιγότερα χέρια, τα οποία αποκτούν πολύ μεγαλύτερο μέρος της πίτας σε πολλούς διαφορετικούς τομείς, από τα σκουπίδια, την ενέργεια, τη ναυτιλία, τις αθλητικές ομάδες. Δεν είναι καινούργιο αυτό με τις ομάδες. Σήμερα είναι λιγότεροι και είναι πιο ορατή η μεταξύ τους αντιπαράθεση κατά καιρούς όπως και οι κατά καιρούς συμπράξεις. Η διαφορά είναι ότι οι ρωγμές που επιτρέπονται σε αυτό το σύστημα των ολιγαρχών ως προς την ελευθερία της έκφρασης είναι πια λιγότερες. Υπήρχε μια παράδοση των παλιών εκδοτών που το επέτρεπε», εννοώντας το άνοιγμα περισσότερων ρωγμών.

Λίγο αργότερα στη συζήτηση συμπληρώθηκε ότι «στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των ΜΜΕ, αλήθεια λείπουν οι παλιοί εκδότες, και αυτό αντικατοπτρίζεται στην αίγλη των Μέσων».

«Έχοντας εργαστεί σε συνεταιριστικά μέσα, πολλά από όλα αυτά που λέμε δεν ισχύουν. Σε μεγάλο πανελλαδικής εμβέλειας κανάλι υπήρχαν ρεπορτάζ και θέματα που ξέραμε ότι δεν παίζον. Κάποιες φορές, κατά λάθος, κατάφεραν και περνούσαν κάποια θέματα. Τότε ήταν ακόμα πιο εύκολο. Τα πρώτα χρόνια του μνημονίου μπορούσες ακόμα να περάσεις κάποια σκεπτικιστικά θέματα απέναντι στις πολιτικές λιτότητας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (IMF). Μετά αυτή η γραμμή έγινε αδιαπέραστη, έγινε ένα τείχος που ήξερε κανείς που εργαζόταν σε ένα τέτοιο περιβάλλον ότι δεν μπορεί να αμφισβητήσει την κεντρική κυβερνητική γραμμή».

«Τα συμφέροντα έχουν πολύ συγκεκριμένες συνδέσεις, δεν είναι γενικών συμφέροντα, και σχετίζονται άμεσα με το τι είναι η χώρα. Τα συμφέροντα είναι συνδεδεμένα με το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ, τον αθλητισμό, οπαδούς, και μετά αυτά έχουν υπερχειλίσει στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτό είναι πάρα πολύ επικίνδυνο και το βλέπω να γιγαντώνεται. Η Ελλάδα σε κάποια τέτοια ζητήματα είναι πίσω από τις υπόλοιπες χώρες, αλλά ακολουθεί. Για παράδειγμα, ότι έγινε στην Ιταλία πριν από 30 χρόνια, έρχεται σταδιακά και στην Ελλάδα», δήλωσε ένα από τα μέλη της συζήτησης.

3 Ο Βαρθής Βαρδινογιάννης πέθανε το Νοέμβριο 2024.

«Στα ανεξάρτητα μέσα ή στα συνεταιριστικά από την άλλη, είναι πάρα πολύ δύσκολο να επιβιώσουν αξιοπρεπώς. Δεν εννοώ να υπάρχουν. Αξιοπρεπές για μένα δεν είναι να μπαίνει κανείς σε ένα site. Για έναν αναγνώστη που δεν γνωρίζει, μπορεί να λείει ότι το τάδε site είναι πολύ καλό και τα λείει πολύ ανεξάρτητα τα πράγματα. Το θέμα είναι να πληρώνονται επαρκώς και σωστά οι εργαζόμενοι, να υπάρχει αρκετό προσωπικό. Γιατί αν δεν ικανοποιείται αυτή η συνθήκη, το να πουλάει ένας εργοδότης ότι έχει ανεξάρτητο μέσο και δεν πληρώνει τους δημοσιογράφους που εργάζονται μαζί του, δεν λείει τίποτα. Είναι εξίσου υποκριτικό. Θεωρώ πολύ δύσκολο, λόγω του ότι η χώρα είναι μικρή και του περιορισμένου πληθυσμού που είναι διαθέσιμος να πληρώσει και να συνεισφέρει σε ανεξάρτητα μέσα, δύσκολη την επιβίωσή τους».

Από την πλευρά ενός ανεξάρτητου Μέσου, συμπλήρωσε ένα από τα μέλη «εκφράζουμε αυτά που πιστεύουμε, νιώθουμε και θεωρούμε ότι είναι συναφή και με την κοινότητα την οποία εκπροσωπούμε, αλλά πολλές φορές έχουμε πιάσει τον εαυτό μας για να παραμείνουμε ανεξάρτητοι να λέμε κάποια "όχι" τα οποία μας στερούν κονδύλια».

Απαιτείται από τον αναγνώστη να γνωρίζει το background του μέσου για να αξιολογήσει μια είδηση και αυτό ξεκάθαρα δείχνει ότι τα μέσα δεν είναι ανεξάρτητα. «Πρέπει να ξέρουμε ποιος έχει το μέσο και τι εκπροσωπεί για να το φιλτράρουμε αυτό που διαβάζουμε» ακούστηκε από μια πλευρά. Σε διαφορετικό χρόνο αλλά στον ίδιο τόνο άλλη φωνή επιβεβαίωσε ότι «ο καθένας πάει στο μέσο που ξέρει ακριβώς τι θα υπηρετήσει».

Από την άλλη, σε ό,τι αφορά την ελευθερία της έκφρασης, ένα μεγάλο πρόβλημα είναι ότι δεν έχουμε προσδιορίσει τι εννοούμε ως ελευθερία της έκφρασης. «Στο όνομα της ελευθερίας της έκφρασης δημιουργείται χώρος για κακοποίηση. Και όταν υπάρχουν αντιδράσεις, πάντα το επιχείρημα είναι η ελευθερία της έκφρασης». Αυτό ισχύει και για τους ίδιους τους επαγγελματίες, τους δημοσιογράφους, και όταν τους γίνεται σαφές ότι πρόκειται για κακοποιητικό λόγο και όχι για γνώμη το επιχείρημα της ελευθερίας της έκφρασης βρίσκεται πάντα μπροστά και είναι πάρα πολύ δύσκολο να ανατραπεί. «Αν δεν προσδιορίσουμε τι εννοούμε ως ελευθερία της έκφρασης και τι εννοούμε ως κακοποιητικό λόγο, τα πράγματα θα παραμείνουν πάρα πολύ δύσκολα».

Σε μια νότα μεγαλύτερης αισιοδοξίας, ένα από τα μέλη είπε χαρακτηριστικά ότι η έννοια της ανεξαρτησίας ναι μεν «δεν υπάρχει και δεν υπήρχε και παραδοσιακά στην Ελλάδα, αλλά δεν είναι σίγουρο αν το παγκόσμιο παράδειγμα είναι αυτό της ανεξαρτησίας. Πέρα από μερικά εμβληματικά μέσα του εξωτερικού, όλα τα ΜΜΕ έχουν εξαρτήσεις από επιχειρηματίες», ενώ επίσης «μια μικρή ασπίδα για την ανεξαρτησία της έκφρασης υπάρχει, δεν είναι όλα μαύρα».

«Τα ελληνικά μέσα μπορεί να μη λειτουργούν προς το δημόσιο συμφέρον, όμως οι άνθρωποι που δουλεύουν εκεί λειτουργούν προς το δημόσιο συμφέρον και άρα καθαρίζουν την τιμή για λογαριασμό των ιδιοκτητών». Υπάρχουν πολλοί πλάγιοι τρόποι με τους οποίους βγαίνει η δουλειά, «για παράδειγμα κάτι που δεν βγαίνει στο Μέσο σου, το δίνεις σε έναν συνάδελφο και βγαίνει σε άλλο Μέσο. Υπάρχουν αναχώματα». και «εν τέλει η πληροφορία στην Ελλάδα φτάνει, δεν νομίζω ότι πολλά πράγματα μένουν κρυφά για πάρα πολύ καιρό. Ούτως ή άλλως είναι ένα διεθνοποιημένο σύστημα, με τα ξένα μέσα που διαβάζουμε στην Ελλάδα».

1.2 Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης υφίσταται και οι πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιογράφων, ασκούν τα δικαιώματά τους χωρίς φόβο.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη								
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.0

Τα μέλη του πάνελ συμφώνησαν ότι οι πολίτες δεν γνωρίζουν αν έχουν δικαιώματα ως προς την ενημέρωση, ποια είναι αυτά, αλλά και πώς να τα ασκήσουν.

«Το κοινό πρέπει να γνωρίζει τα δικαιώματά του, αν για παράδειγμα επιθυμεί να κάνει μια καταγγελία για ρατσιστικό ή κακοποιητικό λόγο», δήλωσαν οι συμμετέχοντες του πάνελ, κάτι το οποίο κατά πώς φαίνεται δεν ισχύει. Περιπτώσεις αγωγών από ΜΜΕ εναντίων πολιτών, έπειτα από επώνυμες καταγγελίες, συζητήθηκαν εκτενέστερα. «Όταν ένας πολίτης φοβάται να απευθυνθεί στο αρμόδιο όργανο που είναι εντεταλμένο για να ελέγχει κάποια πράγματα, τότε καταργείται η ύπαρξή του» σημείωσε χαρακτηριστικά ένα μέλος της συζήτησης.

1.3 Το κράτος σέβεται τις τοπικές και διεθνείς συμβάσεις για την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη				✓				✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη		✓	✓		✓	✓		✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.7

Οι εμπειρογνώμονες εξέφρασαν ανησυχία για τη συμμόρφωση του κράτους προς τις διεθνείς και τοπικές συμβάσεις περί ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης. «Το ότι προστατεύονται και προωθούνται καταλαβαίνω ότι αφορά το κράτος και αυτό ακριβώς έχουμε χάσει, πέραν των επιχειρηματικών συμφερόντων». «Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η λίστα Πέτσα και ο τρόπος με τον οποίο χρηματοδοτήθηκαν συγκεκριμένα μέσα και άλλα όχι».

1.4 Οι περιορισμοί της ελευθερίας της έκφρασης προβλέπονται από το νόμο, όπως η νομοθεσία περί δυσφήμισης, εξυπηρετούν νόμιμο σκοπό και οφείλουν να είναι αναγκαίοι και προσήκοντες.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη				✓		✓		
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη					✓			
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								✓
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη		✓					✓	
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη	✓		✓					

Μέσος όρος βαθμολογίας:

3.1

«Η ελευθερία της έκφρασης στη χώρα δεν είναι δίχως όρια. Υπάρχουν όρια τα οποία τα γνωρίζει κάθε δημοσιογράφος – όπως μια συκοφαντική δυσφήμιση, μια προσβολή – και δεν εντάσσονται στην ελευθερία της έκφρασης».

1.5 Οι δημοσιογράφοι προστατεύονται από αβάσιμες δικαστικές διαδικασίες με σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή την τιμωρία της συμμετοχής στον δημόσιο διάλογο (SLAPPs).

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓				✓		✓	
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη		✓		✓		✓		✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη			✓					
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.8

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι αγωγές SLAPPs (συντομογραφία για τις «στρατηγικές αγωγές κατά της συμμετοχής του κοινού») είναι «αβάσιμες ή πλήρως ή εν μέρει αβάσιμες διαδικασίες που περιέχουν στοιχεία κατάχρησης που δικαιολογούν την υπόθεση ότι ο κύριος σκοπός της δικαστικής διαδικασίας είναι να αποτραπεί, να περιοριστεί ή να τιμωρηθεί η συμμετοχή του κοινού.»

Ός προς τα SLAPPs ειπώθηκε ότι «το να φτάσουμε σε αυτό το σημείο είναι το τελευταίο στάδιο. Μπορεί να μη γίνει μια μήνυση σε κάποιους που γράφουν, μπορεί όταν γράφουν σε κάθε δημοσίευση, την επόμενη μέρα στην εταιρεία να ξεκινάει οικονομικός έλεγχος». «Τα SLAPPs είναι πραγματικά το τελευταίο βήμα και πριν από αυτό υπάρχουν άπειρα άλλα, εκφοβισμός, τηλεφωνήματα, σχόλια», συμπλήρωσε και άλλο μέλος της συζήτησης.

«Όταν είσαι σε ένα ανεξάρτητο μέσο, δεν σε πολυνοιάζει οπότε θα γράφεις και μπορεί να φτάσεις σε SLAPP, όταν δεν είσαι μπορεί απλά να μη ξαναγράψεις γιατί δεν είναι δική σου επιλογή». Υπάρχουν προηγούμενα αντίστοιχα στάδια, «τα οποία δεν μπορεί να τα ρυθμίσει ο νόμος», συμπλήρωσε άλλο μέλος της συζήτησης. «Έχουν κοπεί και διαφημίσεις επειδή έχει γραφτεί κάτι».

Τα SLAPPs είναι ένα θέμα που έχει να κάνει και με τη βιωσιμότητα και δεν είναι τυχαίο ότι οι περισσότερες αγωγές είναι εναντίον συγκεκριμένων ΜΜΕ, με συγκεκριμένη στόχευση, αναφέρθηκε. «Τα SLAPPs είναι εκφοβιστικά και θέλουν να εξαφανίσουν την πληροφορία και αποτελούν "παράδειγμα" για τους υπόλοιπους δημοσιογράφους».

«Είναι κρίσιμο το πώς θα ενσωματωθεί η Οδηγία⁴, αλλά το θέμα είναι τι θα γίνεται μέχρι τότε, όπως επίσης σημαντικό είναι το πώς θα κρίνονται αυτές οι αγωγές ως αβάσιμες όπως και η αποζημίωση».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε τον Απρίλιο του 2022 ότι «είναι σημαντικό να προστατεύονται οι δημοσιογράφοι και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες και καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες κατά της συμμετοχής του κοινού.»

4 [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)733668](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)733668)

1.6 Η δημόσια υποκίνηση σε βία ή μίσος κατά προσώπων ή ομάδων που ορίζονται από τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνικότητα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, την ηλικία, την αναπηρία, το φύλο, την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό με πρόθεση (ρητορική μίσους) αποτελεί αδίκημα.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη				✓				
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη								
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη		✓			✓	✓		✓
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη	✓		✓				✓	

Μέσος όρος βαθμολογίας:

4.0

Ορισμένα μέλη του πάνελ υποστήριξαν ότι για να υπάρξει πολιτική αλλαγή, οι δημοσιογράφοι πρέπει να εμπλακούν με διαφορετικές απόψεις, ακόμη και με εκείνες που εκφράζουν ρητορική μίσους ή επιβλαβή ρητορική, και να αναφέρουν τις απόψεις αυτές, καθώς ορισμένες προσωπικότητες ασκούν σημαντική πολιτική επιρροή. Συνηγορούν επίσης στο ότι η αποφυγή της κάλυψης τέτοιων απόψεων θα μπορούσε ενδεχομένως να συσκοτίσει σημαντικές κοινωνικές δυναμικές και να εμποδίσει τον τεκμηριωμένο δημόσιο διάλογο. Ωστόσο, όπως συζητήθηκε, υπάρχει βαθιά έλλειψη νομικών γνώσεων μεταξύ πολλών δημοσιογράφων που οδηγεί σε αβεβαιότητα σχετικά με το τι συνιστά αποδεκτή αναφορά.

Επιπλέον, ανέδειξαν την ανάγκη οργανισμοί μέσω ενημέρωσης να θεσπίσουν σαφείς εσωτερικές κατευθυντήριες γραμμές για να περιορίσουν το βήμα που δίνεται στους δράστες της ρητορικής μίσους, μετριάζοντας έτσι τον κίνδυνο ενίσχυσης επιβλαβών αφηγήσεων.

Αντίθετα, μια άλλη ομάδα του πάνελ υποστήριξε μια πιο δυναμική στάση στην καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, αρνούμενη ευθέως να δώσει βήμα στους αυτουργούς. Υποστήριξαν ότι, αποκόποντας την έκθεση σε τέτοιου είδους ρητορική, οι δημοσιογράφοι μπορούν ακόμη να περιγράφουν τις αντίθετες θέσεις χωρίς να νομιμοποιούν ή να ενισχύουν τις επιβλαβείς φωνές. Η προσέγγιση αυτή υπογραμμίζει τη σημασία της ευθύνης των μέσων ενημέρωσης στη δημιουργία ενός ασφαλούς και χωρίς αποκλεισμού δημόσιου διαλόγου, δίνοντας προτεραιότητα στην ενημερία των περιθωριοποιημένων ομάδων έναντι της ανάγκης να παρουσιάζονται όλες οι απόψεις ισότιμα. Αντικατοπτρίζει την αναγνώριση των δυναμικών εξουσίας που διαδραματίζονται και της δυνητικής βλάβης που προκαλείται από το να δίνεται βήμα

σε ιδεολογίες μίσους, προτείνοντας μια προληπτική προσέγγιση για τη διαμόρφωση της αφήγησης με παράλληλη τήρηση της δημοσιογραφικής ακεραιότητας.

«Ο αντίθετος λόγος σε ένα ανθρώπινο δικαίωμα δεν είναι η αντίθετη πλευρά, είναι η κακοποιητική πλευρά. Ένας δημοσιογράφος οφείλει αυτό να το περιορίσει, είτε αν συμβεί στα πλαίσια της δημοσιογραφικής του εργασίας να το απομονώσει και να το τονίσει». Ως παράδειγμα αναφέρθηκε το νομοσχέδιο για τον γάμο για τα ομόφυλα ζευγάρια: «Μετά την ψήφιση του νόμου σε συνδυασμό με τον πολιτικό κακοποιητικό λόγο, μετράμε επιθέσεις, που σχετίζονται».

«Γιατί ένας δημοσιογράφος να θέλει να αναπαράγει τα δικά του στερεότυπα, για ένα θέμα το οποίο σχετίζεται με ανθρώπινο δικαίωμα; Έφερναν ανθρώπους της εκκλησίας ή της ακροδεξιάς και αυτά τα κακοποιητικά λόγια βάζουν το σάλιο που φτύνει, το χέρι που θα χτυπήσει».

«Υπάρχει κώδικας της ΕΣΗΕΑ, αλλά ακόμα και τους υπάρχοντες κώδικες να κοιτάζουμε, αντιλαμβανόμαστε ότι δεν εκπροσωπούν την καθημερινότητα. Ο κώδικας της ΕΣΗΕΑ δεν αναφέρεται σε σεξουαλικό προσανατολισμό, δεν αναφέρεται σε ταυτότητα φύλου». Τονίζεται έτσι ότι οι κανόνες δεν ανταποκρίνονται στην υπάρχουσα πραγματικότητα.

«Υπάρχει μια αίσθηση στα Μέσα, ότι για να είναι ισορροπημένο ένα θέμα πρέπει να υπάρχει η αντίθετη άποψη. Αλλά το τι είναι αντίθετη άποψη δεν έχει οριστεί επαρκώς. Επίσης, δεν είναι πολύ καλά ενημερωμένοι οι δημοσιογράφοι για πολλά θέματα, για παράδειγμα στο θέμα της αναπηρίας». Στο θέμα της αναπηρίας συναντάμε συχνά όρους τους οποίους η κοινότητα δεν επιθυμεί να χρησιμοποιούνται, τονίστηκε.

«Χρειάζεται να υπάρχει μια συνεχής επιμόρφωση σε ζητήματα γλώσσας που δεν έχουν να κάνουν με την πολιτική ορθότητα. Υπάρχει χαμηλό επίπεδο επιμόρφωσης και υπάρχει ανάγκη στο συγκεκριμένο πεδίο, πάνω σε ζητήματα ορολογίας και πώς τα προσεγγίζουμε».

Ένα από τα παραδείγματα που συζητήθηκαν από τα μέλη του πάνελ ήταν οι προβαλλόμενες απόψεις της εκκλησίας για το ζήτημα της ισότητας στον γάμο και τη θεσμοθέτηση του πολιτικού γάμου. «Γιατί στη συζήτηση για την αναγνώριση του πολιτικού γάμου πρέπει να συμμετέχει η εκκλησία, ακόμα και αν εκπροσωπεί ένα κομμάτι της κοινωνίας»; διερωτήθηκε μέλος του πάνελ, άποψη που στήριξε άλλο μέλος λέγοντας χαρακτηριστικά ότι πρόκειται για «πολιτειακό ζήτημα».

Άλλο μέλος του πάνελ συμπλήρωσε ότι η προβολή της άποψης της εκκλησίας, η οποία παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνία, είναι οριακά απαραίτητη για να συμπληρωθεί ένα ρεπορτάζ. «Το ζήτημα δεν είναι αν θα τους προβάλλεις αλλά το πώς θα τους προβάλλεις, και να απαντηθεί αυτό που λένε» σημείωσε.

Σε ό,τι αφορά την αναμονή αυτορρύθμισης του πεδίου, τα περισσότερα μέλη συμφώνησαν ότι είναι μια λανθασμένη τακτική. «Πρέπει να ρυθμίσουμε για να πάμε πιο γρήγορα, δεν μπορούμε να περιμένουμε τόσο καιρό» αναφέρθηκε, «οι μειονοτικές ομάδες δεν έχουν το προνόμιο να περιμένουν».

«Δημοσιογράφοι οι οποίοι επιτρέπουν ή εκφράζουν κακοπονητικό λόγο το κάνουν συνειδητά, και υπάρχουν και πολλά Μέσα που το κάνουν επίσης συνειδητά και συστηματικά».

«Πολλές φορές όταν συζητάμε τα ζητήματα της ελευθερίας της έκφρασης, για το τι πρέπει να συμπεριλάβει ένας δημοσιογράφος και μέχρι πού να το πάει, αισθάνομαι ότι δεν βλέπουμε τον ελέφαντα στο δωμάτιο» δήλωσε ένα μέλος αναφερόμενο στην πολιτική επιρροή της εκκλησίας, «με αποτέλεσμα ο δημοσιογράφος να καθίσταται σχεδόν υποχρεωμένος να προβάλλει τη συγκεκριμένη άποψη». Επίσης, συμπλήρωσε πως όταν ένα ρεπορτάζ καταγράφει το ποιο είναι υπέρ, ποιο είναι κατά ενός θέματος, όπως για παράδειγμα ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών, ο στόχος του είναι να καταγράψει την εξέλιξη της πολιτικής συζήτησης: «Αυτή τη διαφοροποίηση πρέπει να την έχουμε στο μυαλό μας, αν το ρεπορτάζ στοχεύει να καταγράψει την πολιτική εξέλιξη ενός θέματος».

«Ένας δημοσιογράφος έχει πάρα πολλά εργαλεία να αναδείξει τις πολιτικές διαστάσεις ενός θέματος, και να το κάνει χωρίς να δώσει χώρο σε κακοπονητικό λόγο» αποκρίθηκε άλλο μέλος της συζήτησης.

Διαφωνώντας με τη θέση αυτή, άλλο μέλος τόνισε ότι όταν ακούγονται φράσεις όπως «λαθρομετανάστες» ή κακοπονητικός προσβλητικός λόγος από μέλη της εκκλησίας, αυτός περνάει απρόσκοπτα από τα Μέσα, αντίθετα - για παράδειγμα - με άλλες υποτιμητικές αναφορές όπως «οι μπάτσοι», τονίζοντας έτσι ότι «οι κανόνες που εφαρμόζονται στους παρεμβαίνοντες σε μια συζήτηση δεν είναι ίδιοι για όλους».

Από τη συζήτηση δεν έλειψε και η αναφορά στη δουλειά σκιτσογράφων, και περιπτώσεις στις οποίες κάνουν σχόλια ενάντια σε μια μειονότητα, με το ερώτημα εάν έχουν το δικαίωμα να το κάνουν και αν πρέπει να λογοκρίνονται. «Για εμένα, κριτική πρέπει να γίνεται σε αυτό που είναι επικρατούσα άποψη» ειπώθηκε σε μια από τις τοποθετήσεις, σε μια προσπάθεια απάντησης.

1.7 Οι απόρρητες πηγές πληροφόρησης προστατεύονται από τον νόμο και/ή τα δικαστήρια.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη								
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη			✓		✓			
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη				✓		✓		
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη	✓	✓	✓					✓
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

3.3

Παρότι η υποθεματική αυτή δεν συζητήθηκε εκτενέστερα, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφώνησε ότι η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη, υποδεικνύοντας μια γενική αναγνώριση της προστασίας των απόρρητων πηγών πληροφόρησης από το νομικό σύστημα και τα δικαστήρια.

1.8 Η δημόσια πληροφορία είναι εύκολα προσβάσιμη, εγγυημένα από το νόμο, σε όλους τους πολίτες.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη		✓	✓							
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη										✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη				✓			✓			
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη	✓					✓				
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη										

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.6

Η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που διαμορφώνει το δημοκρατικό περιβάλλον μιας κοινωνίας. Παρότι η αξίωση της προσβασιμότητας στην πληροφόρηση είναι σημαντική, η συνολική αξιολόγηση έδειξε αφενός μεν ότι το ζήτημα της προσβασιμότητας προσεγγίζεται ποικιλόμορφα, αφετέρου δε πως οπωσδήποτε πολλές πτυχές του δείκτη παραμένουν ανεκπλήρωτες. Αν και ορισμένες πληροφορίες είναι προσβάσιμες, υπάρχουν εμπόδια και περιορισμοί που περιορίζουν την πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία για όλους τους πολίτες, υπογράμμισαν τα μέλη της συζήτησης.

Στην Ελλάδα, η πρόσβαση αυτή, κατοχυρώνεται από το άρθρο 5(α) του Συντάγματος. Το νομικό πλαίσιο θεσπίζει διαδικασίες για την πρόσβαση των πολιτών σε δημόσια έγγραφα και δεδομένα, θέτοντας σαφείς κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθούν οι δημόσιες αρχές. Εξαιρέσεις μπορούν να επιβληθούν μόνο βάσει λόγων που καθορίζονται από το νόμο και στο βαθμό που είναι απολύτως αναγκαίες και δικαιολογημένες για λόγους εθνικής ασφάλειας, προστασίας της ιδιωτικής ζωής και προστασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

1.9 Κανένα πρόσωπο δεν υπόκειται σε αντίποινα οποιασδήποτε μορφής για τη δημοσιοποίηση πληροφοριών σχετικά με παραβάσεις ή σοβαρές απειλές, για παράδειγμα, για τη δημόσια υγεία, την ασφάλεια ή το περιβάλλον, με την ειλικρινή πεποίθηση ότι οι πληροφορίες αυτές ανταποκρίνονται επαρκώς στην πραγματικότητα.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

						✓	
✓	✓	✓		✓	✓		
			✓				✓

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.1

Η χαμηλή βαθμολόγηση από πλευράς των συμμετεχόντων στον εν λόγω δείκτη που αφορά τα αντίποινα, υποδεικνύει ότι η χώρα προσπαθεί να ανταποκριθεί σε ορισμένες πτυχές του δείκτη, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις και περιορισμοί. Παρά την ύπαρξη νομικών διατάξεων που προστατεύουν τους αναφέροντες πληροφορίες για παραβάσεις, η πρακτική εφαρμογή των προστατευτικών μέτρων φαίνεται να χαρακτηρίζεται ως ανεπαρκής. Η βαθμολόγηση αυτή αντανακλά μια πραγματικότητα όπου η ανάγκη για αύξηση της διαφάνειας και της προστασίας των καταγγελιών παραμένει κρίσιμη.

1.10 Η κοινωνία των πολιτών γενικά και οι ομάδες πίεσης των μέσων ενημέρωσης μπορούν να εργάζονται ελεύθερα και να προωθούν ενεργά την υπόθεση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

✓			✓	✓	✓	✓		
		✓						
	✓							✓

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.6

Η βαθμολογία από πλευράς των εμπειρογνομόνων εδώ υποδεικνύει ότι η χώρα παρουσιάζει κάποια θετική εικόνα στην ελευθερία δράσης της κοινωνίας των πολιτών και των ομάδων πίεσης στα μέσα ενημέρωσης. Ωστόσο, η τάση δείχνει αυτή η ελευθερία να είναι ακόμη περιορισμένη και σε ορισμένους τομείς να αντιμετωπίζει προκλήσεις.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Το τοπίο των μέσων ενημέρωσης χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία, ανεξαρτησία και βιωσιμότητα.

2.1 Ένα ευρύ φάσμα πηγών πληροφόρησης (έντυπα, ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, διαδίκτυο, κινητά τηλέφωνα) είναι προσβάσιμα και οικονομικά προσιτά στο κοινό.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη										
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη										
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη		✓		✓				✓		
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη			✓		✓	✓			✓	
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη	✓									

Μέσος όρος βαθμολογίας:

3.8

Η συζήτηση εμβάθυνε στην πολύπλοκη συνάρτηση του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης, δίνοντας έμφαση στην ποιοτική πτυχή της ποικιλομορφίας έναντι της απλής ποσότητας. Οι συμμετέχοντες συζήτησαν την κυριαρχία λίγων μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου, προειδοποιώντας ότι δεν πρέπει να παραβλέπεται η ποιοτική διάσταση της πολυμορφίας. «Πλουραλισμός δεν θα πει να υπάρχουν μόνο πολλές φωνές, γιατί ένα επιχείρημα είναι ότι υπάρχει μια τεράστια δεξαμενή Μέσων, ειδικά στο διαδίκτυο, οπότε εκεί μπορεί να πει κάποιος “μα πώς μας λες ότι δεν υπάρχουν ανεξάρτητα μέσα, όταν υπάρχουν εκατοντάδες”. Το θέμα είναι πόσες φωνές υπάρχουν».

«Αν στην πραγματικότητα έχουμε 100 μέσα τα οποία αναπαράγουν 2-3 βασικά αφηγήματα, δεν μπορούμε να μιλήσουμε για πλουραλισμό και για ποικιλομορφία». «Το ζήτημα δεν είναι ποσοτικό, είναι ποιοτικό».

«Η εικόνα δεν είναι ακριβώς μαύρο ή άσπρο», αντέτεινε άλλο μέλος της συζήτησης, «γιατί έχει να κάνει με το ποια είναι τα μέσα που κυριαρχούν. Αν υπάρχουν 100 μέσα, αλλά αυτά που φτάνουν στην πλειοψηφία του κοινού είναι 3, επίσης δεν μπορούμε να μιλήσουμε για πλουραλισμό». «Το ότι υπάρχει αυτή η κατάσταση είναι ένα πράγμα, το πόσο διαδεδομένη είναι, είναι ένα άλλο. Αν οι περισσότεροι, οι 8 στους 10, παρακολουθούν συγκεκριμένα Μέσα, αυτό δεν είναι ποικιλομορφία», συμφώνησε και άλλο μέλος.

Εν μέσω των συζητήσεων σχετικά με την εμφάνιση νέων πρωτοβουλιών και συνδρομητικών μοντέλων στα μέσα ενημέρωσης, η προσοχή στράφηκε στον ρόλο της ανεξάρτητης δημοσιογραφίας στην προώθηση της ποικιλομορφίας. «Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια σαφής διαφοροποίηση στην ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει το τοπίο των Μέσων στην Ελλάδα. Αυτό συνέβη με τη δημιουργία του Solomon, του MIIR⁵, των Reporters United, πριν ήταν το Athens Live ως μια πρώτη απόπειρα». «Στα τέλη του

5 Mediterranean Institute for Investigative Reporting <https://miir.gr/>

2010 μπήκαν τα πρώτα θεμέλια για την αύξηση των ειδών που φύονται στην ελληνική δημοσιογραφία. Αυτό το οικοσύστημα, που ακόμα ανθίζει, μας ήρθε από το εξωτερικό και δεν έχει ακόμα εδραιωθεί».

«Αυτά τα Μέσα δεν είναι ακόμα βιώσιμα», είπε χαρακτηριστικά άλλο μέλος της συζήτησης, αναφερόμενο στα λεγόμενα ανεξάρτητα Μέσα. «Πρέπει να μπορέσουν να αναπτύξουν τη δραστηριότητα που έχουν τα αντίστοιχα Μέσα του εξωτερικού, όπου υπάρχει κουλτούρα χρηματοδότησης και στήριξης του κόσμου – να είναι crowdfunded. Πιστεύω ότι τα επόμενα χρόνια αυτό κάπως προοδευτικά θα αλλάξει».

«Ενδιαφέρον έχει επίσης η μεταστροφή της Καθημερινής σε συνδρομητικό μοντέλο, σε ό,τι αφορά την ποικιλομορφία, γιατί ένα ηγετικό Μέσο στην Ελλάδα αποφασίζει να κλείσει το περιεχόμενό του και να πει "πληρώστε για το καλό μας περιεχόμενο" κατά τη λογική της New York Times και άλλων ξένων μέσων».

«Υπάρχει σχετική ποικιλομορφία και στα εδραιωμένα Μέσα, διαφορετικών πολιτικών προσανατολισμών, αν και ο προοδευτικός χώρος και η αριστερά εκπροσωπούνται από λίγες μονάδες».

Μια άλλη φωνή στη συζήτηση εξέφρασε αβεβαιότητα «ότι η ύπαρξη κάποιων ανεξάρτητων Μέσων συνιστά ποικιλομορφία». «Ανεξάρτητα Μέσα και ερευνητική δημοσιογραφία όχι απλά χρειάζονται, αλλά είναι σανίδα σωτηρίας και συντελούν στην ποικιλομορφία», ανέφερε μια άλλη.

«Στο κομμάτι της ποικιλομορφίας πρέπει να σκεφτούμε και το θεματικό, όπως το "τι περιοδικά έχουμε" και εκεί έχουμε ένα μονοπώλιο. Επίσης είμαστε βαθιά και αδιανόητα Αθηνοκεντρικοί. Ο Τύπος στην επαρχία είναι διαλυμένος. Άρα το κομμάτι της ποικιλομορφίας πιάνει μια σειρά από πράγματα, στα οποία θεωρώ ότι πάσχουμε».

Σε ό,τι αφορά το κομμάτι της προσβασιμότητας του κοινού, ανάμεσα στο πάνελ υπήρξε μια ελαφριά διάσταση απόψεων.

«Είναι πολύ άδικο να θεωρεί ο κόσμος ότι για να έχει την πληροφορία, θα την έχει δωρεάν, γιατί δεν είναι δωρεάν. Γιατί αυτοί οι άνθρωποι (οι δημοσιογράφοι) θα πρέπει να ψυμολυσσάνε ή να εργάζονται από το πρωί μέχρι το βράδυ στο όνομα της ωραίας ιδέας ότι η πληροφόρηση πρέπει να είναι διάχυτη», ανέφερε ένα μέλος από την ομήγυρη, για να λάβει ως απάντηση ότι «όταν έχεις να κάνεις και με κοινωνικές ομάδες οι οποίες βάλλονται οικονομικά, δεν μπορείς να τις αποκλείσεις από την πληροφορία. Δεν μπορούμε να συνδέουμε το ότι ένας ή μια δημοσιογράφος δεν πληρώνεται καλά με το ότι κάποιος δεν έχουν λεφτά», για να καταλήξει ότι «δεν πρέπει να παραμερίζεται και ο ταξικός χαρακτήρας της συνδρομής».

«Και η ψηφιοποίηση έχει δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερες ανισότητες», ανέφερε ένα άλλο μέλος του πάνελ. «Πρέπει να έχεις πρόσβαση σε ίντερνετ, ένα μέσο για να διαβάζεις».

2.2 Η κατάλληλη νομοθεσία/ρύθμιση σε θέματα ανταγωνισμού επιδιώκει να επιβάλει τη διαφάνεια της ιδιοκτησίας των μέσων ενημέρωσης και να αποτρέψει τη συγκέντρωση των μέσων ενημέρωσης και τα μονοπώλια.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη			✓						✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓	✓		✓	✓	✓			
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη									
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη									
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								✓	

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.1

Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν τις σύγχρονες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αδιαφανών διαδικασιών αδειοδότησης και μεταφοράς πολιτικοποιημένων πρακτικών στα αντίστοιχα διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης. Υπήρξε ευρύτερη συναίνεση σχετικά με το πρωτοφανές επίπεδο πολιτικής επιρροής και συντακτικής ομοιομορφίας μετά το 2015, γεγονός που εγείρει ανησυχίες σχετικά με την ποικιλομορφία των φωνών στο τοπίο των μέσων ενημέρωσης.

«Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης πρέπει να γίνονται γνωστά, όπως ορίζει ο νόμος. Απαγορεύεται η συγκέντρωση του ελέγχου περισσότερων του ενός μέσων ενημέρωσης του ίδιου τύπου ή διαφορετικών τύπων. Ειδικότερα, απαγορεύεται η συγκέντρωση περισσότερων του ενός ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης του ίδιου τύπου, όπως ορίζει ο νόμος.»

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, η οικογένεια Αλαφούζου κατέχει την εφημερίδα «Καθημερινή» και την ηλεκτρονική της έκδοση, την «Skaï TV» και το «Skaï Radio». Στον Ευάγγελο Μαρινάκη ανήκουν οι εφημερίδες «Τα Νέα» και «Το Βήμα» καθώς και οι τηλεοπτικοί σταθμοί «MEGA Channel» και το διαδικτυακό μέσο «in.gr». Και αυτά είναι μόνο δύο εκ των παραδειγμάτων επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται και στο χώρο των ΜΜΕ.

«Ποτέ ο τύπος δεν ήταν τελείως ανεξάρτητος, πάντα υπήρχε διαπλοκή με την εξουσία την πολιτική, την επιχειρηματική. Παλαιότερα είχαμε μεγάλα εκδοτικά συμφέροντα, μεγάλους εκδότες παραδοσιακούς, οι οποίοι ανάλογα με την πολιτική εξουσία και το ποια κυβέρνηση ήθελαν να εκβιάσουν ή να ακολουθήσουν, χειριζόντουσαν τη γραμμή των Μέσων. Στην πραγματικότητα όμως είχαμε και το ένα είχαμε και το άλλο - ίσης βαρύτητας ή σχεδόν ίσης βαρύτητας ως προς την επιρροή. Υπήρχε η Ελευθεροτυπία, η Απογευματινή, ο Ελεύθερος Τύπος. Όλο αυτό κατέρρευσε με την κρίση».

«Όταν οι συχνότητες είναι δημόσιες, όταν υπάρχει δυσπραγία αναφορικά με την αδειοδότηση και επιχειρείται να κρατηθούν όμηροι και ταυτόχρονα εκβιάζουν και οι ίδιοι, το σκηνικό δεν είναι το πιο διαφανές. Αναφορικά με το διαδίκτυο, στον βαθμό που οι ιδιοκτήτες των παραδοσιακών μέσων έχουν παρουσία και στο διαδίκτυο μεταφέρεται η ίδια παθολογία».

«Αυτή η συγκυρία που έχουμε τώρα, με την επιρροή που υπάρχει στον Τύπο, η πίεση η κυβερνητική και η μια ενιαία γραμμή σε τόσο ευρεία κλίμακα δεν έχει ξαναγίνει». «Υπάρχει τρομερή πολιτική μονοφωνία, από το 2015 και μετά ειδικά», συμφώνησε μια ακόμα φωνή.

2.3 Η κυβέρνηση προωθεί ένα ποικιλόμορφο τοπίο μέσω ενημέρωσης με οικονομικά βιώσιμα και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη				✓				
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.1

Η έλλειψη ποικιλομορφίας και η έλλειψη οικονομικής ανεξαρτησίας μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την αντιπροσωπευτικότητα και την αντικειμενικότητα των μέσων ενημέρωσης. Η καταφανώς χαμηλή βαθμολογία στον δείκτη αυτόν, υποδεικνύει ότι τα μέλη του πάνελ στη συντριπτική τους πλειοψηφία υποστηρίζουν εμφατικά πως δεν πιστεύουν ότι η κυβέρνηση προωθεί επαρκώς ένα ποικιλόμορφο τοπίο μέσω ενημέρωσης με οικονομικά βιώσιμα και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης, επιβεβαιώνοντας όλα όσα αναλύονται διεξοδικά σε άλλες υποενότητες που καλύπτουν συγγενή προβλήματα.

2.4 Το κράτος κατανέμει τα κονδύλια για τη δημόσια διαφήμιση και άλλα κονδύλια με διαφανή τρόπο και απέχει από τη χρήση της εξουσίας του σχετικά με την τοποθέτηση αυτών των κονδυλίων ως μέσο παρέμβασης στο συντακτικό περιεχόμενο.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη		✓	✓		✓		✓	
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη				✓		✓		✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη	✓							
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.6

«Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια σαφής διαφοροποίηση στην ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει το τοπίο των Μέσων στην Ελλάδα. Αυτό συνέβη με τη δημιουργία του *Solomon*, του *MIR*, των *Reporters United*, πριν ήταν το *Athens Live* ως μια πρώτη απόπειρα». «Θυμίζω, επίσης, τα ανεξάρτητα Μέσα της τελευταίας δεκαετίας, *Press Project*, *Inside Story*, *Reporters United*, *Alterthess*, *Unfollow*, *etyros*, και εμβληματικότερο όλων και άλλης τάξης μεγέθους η ΕΦΣΥΝ», συμπλήρωσε άλλο μέλος της συζήτησης. «Τα σημαντικότερα θέματα που έχουν προκύψει τα τελευταία χρόνια, στο θέμα των υποκλοπών, ενδεχομένως και των Τεμπών, έχουν έρθει - όχι όλα - από τα ανεξάρτητα Μέσα», τονίστηκε.

«Δεν υπάρχει κουλτούρα συνδρομής, ακόμα και τα Μέσα που λένε ότι είναι συνδρομητικά, ένα μέρος τους είναι συνδρομητικό και ένα άλλο μέρος καλύπτεται από κάποια ίδια κεφάλαια των ιδιοκτητών τους», ανέφερε κάποιος, ενώ άλλος συμπλήρωσε ότι «ο κόσμος πληρώνει για ένα σωρό άλλα πράγματα αλλά όχι για την ενημέρωσή. Έχει μάθει να είναι δωρεάν».

«Το παράδειγμα της Καθημερινής είναι πετυχημένο, έχουν προηγηθεί βέβαια πολύ πριν ΤΑ ΝΕΑ. Η διαφορά είναι ότι επειδή οι ιδιοκτήτες τους έχουν πολλά χρήματα, μπορούν ανά πάσα στιγμή να μετακυλήσουν ένα κόστος στην επιχείρηση και να καλύψουν χασούρες. Επίσης, είναι ήδη εδραιωμένα Μέσα άρα έχουν κατοχυρώσει ένα κοινό και ένα ποιοτικό περιεχόμενο για το κοινό αυτό και μπορούν να πάνε ευκολότερα σε συνδρομητικές επιλογές».

Εκφράστηκε και μια πιο σκεπτικιστική άποψη σε ό,τι αφορά τον όρο "ανεξάρτητα" «που μπορεί επίσης να περιέχει έναν βαθμό κάποιας υποκρισίας, μιας και δεν είναι κανείς απόλυτα ανεξάρτητος».

«Όλα αυτά τα Μέσα, τα συνεργατικά, τα ανεξάρτητα, οι ερευνητικές ομάδες, πασχίζουν να επιβιώσουν με μισθούς στα όρια της αξιοπρέπειας, ενώ οι δημοσιογράφοι δεν κάνουν πια τον ρόλο του δημοσιογράφου, αλλά ταυτόχρονα του project manager, του fundraiser, επειδή δεν υπάρχει ο προϋπολογισμός για να στηριχτεί όλο αυτό. Αλλιώς είναι εξαρτημένοι από core funding».

«Όποιος σε χρηματοδοτεί με έναν τρόπο, ακόμα και εμμέσως θέτει και μια ατζέντα, όχι όμως στον βαθμό που το κάνει ένα κλασικό Μέσο και ο κλασικός επιχειρηματίας».

«Τι πιστεύουμε, ότι έρχονται αυθόρμητα τα νέα στην επικαιρότητα; Το θέμα των Τεμπών ξεκίνησε έναν χρόνο πριν. Όταν πλησιάζαμε τον χρόνο σηκώθηκε πάλι. Αντίστοιχο πράγμα είχε συμβεί και με τις υποκλοπές. Στην αρχή δεν είχε έρθει στα κανάλια. Στα κανάλια ήρθε όταν υπήρχε διαφωνία μεταξύ Μαρινάκη και κυβέρνησης, σε άσχετο χρόνο. Μόλις υπήρξε ανακωχή, εξαφανίστηκε το θέμα. Αυτό σε ό,τι αφορά το ζήτημα της ανεξαρτησίας».

«Έχουμε αγιοποιήσει και λίγο τον όρο "ανεξάρτητο ή crowdfunded Μέσο". Το ερώτημα δεν θα έπρεπε να είναι αν είναι ανεξάρτητο. Ανεξάρτητο μπορεί να είναι και να παρουσιάζει τα πράγματα μονομερώς. Το ερώτημα θα έπρεπε να είναι αν το Μέσο κάνει ρεπορτάζ και οι άνθρωποι ερευνούν ανεξάρτητα».

«Για εμένα το να είναι ο Τύπος στρατευμένος είναι εντάξει. Είναι πολιτική θέση. Μου αρέσει και το ρεπορτάζ».

Φυσικά υπάρχει και το φαινόμενο όπου «διπλοθεσίτες δημοσιογράφοι απασχολούνται σε θέσεις αντικρουόμενων συμφερόντων», όπως για παράδειγμα σε ένα Μέσο και σε μια Τράπεζα.

Ένα ανεξάρτητο Μέσο δεν είναι απαραίτητο ότι κάνει ερευνητική δημοσιογραφία, όπως δεν αποκλείεται από τα εδραιωμένα Μέσα. Οι υποκλοπές σηκώθηκαν από τα ανεξάρτητα Μέσα στην Ελλάδα, από δημοσιογράφους που είχαν καλές επαφές με το συστημικό πλαίσιο. «Εγώ εμπιστεύομαι τους δημοσιογράφους που δουλεύουν στον εδραιωμένο Τύπο».

Το πρόβλημα είναι όταν ένας έχει τα πάντα. Αυτό δεν είναι κάτι που δεν αντιμετωπίζεται, μπορεί να ρυθμιστεί.

2.5 Το μέγεθος της διαφημιστικής αγοράς μπορεί να υποστηρίξει ποικιλία μέσων ενημέρωσης.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓									✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη										
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη										
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη										

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.8

Σε ό,τι αφορά τη βιωσιμότητα, τα πράγματα είναι χάλια σε όλα τα επίπεδα και στα κλασικά Μέσα και στα εναλλακτικά ανεξάρτητα.

«Οι μισθοί είναι πολύ χαμηλοί, πρέπει να κάνεις δύο δουλειές για να έχεις αξιοπρεπές εισόδημα. Αυτό έχει επίπτωση στην ποιότητα του ρεπορτάζ όταν πρέπει να γίνεσαι χίλια κομμάτια για να τα προλάβεις όλα, αλλά και στην προσωπική ζωή των επαγγελματιών του χώρου - για την οποία δεν νοιάζεται και κανείς». «Ακόμα και τα καλά Μέσα έχουν ένα συγκεκριμένο ταβάνι οικονομικό. Το μέλλον προδιαγράφεται ζοφερό».

Τίθεται το ερώτημα «μέχρι πόσα χρόνια θα μπορεί κανείς να κάνει παράλληλα πράγματα σε αυτή τη δουλειά για να ζει», διαπίστωσε με απογοήτευση ένα από τα μέλη της συζήτησης.

Το ζήτημα της βιωσιμότητας είναι το ποιος χρηματοδοτεί την ενημέρωση. Σε αυτό το πλαίσιο, είχαμε δύο δομικές αλλαγές. Ο Τύπος άλλαξε χέρια και συγκεντρώθηκε σε συμφέροντα επιχειρηματικά πολύ μεγάλα.

«Εγώ πιστεύω πάρα πολύ στη συνδρομή, με αφορμή το παράδειγμα με τον Τραμπ. Λένε άνθρωποι στο εξωτερικό που γνωρίζω ότι η μεγάλη ώθηση έγινε όταν ο Τραμπ κυριάρχησε στο τοπίο και επιτέθηκε στα Μέσα, και τα μεγάλα Μέσα ξεκίνησαν να δουλεύουν συνδρομητικές πολιτικές. Ο κόσμος τις αγάλλισε επειδή χρειαζόταν κάτι άλλο. Άρα αν ο κόσμος εκπαιδευτεί, θα δουλέψει το συνδρομητικό, αλλά δεν θα μπορέσει να τους στηρίξει όλους. Ενδεχομένως θα πρέπει να δημιουργηθούν συμπράξεις, αν αυτό είναι εφικτό».

«Βγήκαν οι υποκλοπές, που σε οποιαδήποτε άλλη χώρα θα είχαν άλλο αποτύπωμα και εδώ είχαν 0 αποτέλεσμα. Αφενός επειδή το ζήτημα των δικαιωμάτων δεν είναι κατανοητό, αφετέρου οι ίδιοι οι άνθρωποι που το υπερασπίζονται ή θα έπρεπε να το υπερασπίζονται, δηλαδή οι ίδιοι οι πολιτικοί, δεν έχουν ούτε τη γνώση, ούτε το μέγεθος, ούτε τα εργαλεία για να υπερασπιστούν το θέμα. Είναι αδιανόητο να συζητάμε

για τις υποκλοπές. Έχουν υπάρξει παραιτήσεις στο εξωτερικό για λιγότερο κραυγαλέα θέματα».

«Η Ελλάδα είναι μια τρομερά μικρή αγορά και είναι μια επί δεκαετίες φτωχή χώρα. Σε άλλες χώρες, παραδείγματος χάρη, για την παραγωγή ενός βίντεο έχουν πολλαπλάσιο κοινό με τις ίδιες τιμές».

Στο επίπεδο της βιωσιμότητας «θέλω να βάλω μια παράμετρο που έχει να κάνει με τη δύναμη των διαφημιζόμενων», συμπλήρωσε κάποιος. «Όποιος έχει δουλέψει σε newsroom, το πιο σημαντικό πράγμα έχει να κάνει με ποιον τα πάει καλά ο εργοδότης του. Κάθε μαγαζί έχει τους επιχειρηματίες που αγαπάει. Το πρόβλημα με αυτό είναι ότι καταρχάς για τους μισούς δε μπορείς να γράψεις τίποτα αρνητικό, έπειτα τους βάζεις στη ροή».

2.6 Όλα τα μέσα ενημέρωσης αναδεικνύουν καθημερινά τις φωνές όλων των φύλων.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη					✓			✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.3

Σχετικά με την ισοτιμία όλων των φωνών, οι εμπειρογνώμονες εξέφρασαν ανησυχία τόσο στη βαθμολογία τους όσο και στη συζήτηση, για τη μη ισότιμη εκπροσώπηση των φύλων. Το γεγονός ότι οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται ή όταν εκπροσωπούνται, συχνά αντιμετωπίζονται με στερεοτυπικό τρόπο, αποτέλεσε σημαντικό μέρος της συζήτησης και συνεισφέρει στη χαμηλή βαθμολόγηση στον εν λόγω ενδείκτη.

2.7 Τα μέσα ενημέρωσης εκπροσωπούν δίκαια τις φωνές του κοινωνικού συνόλου, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων και των περιθωριοποιημένων ομάδων.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη					✓	✓	✓	
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓	✓	✓	✓				✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.6

Οι συμμετέχοντες συζήτησαν μερικές θετικές αλλαγές στην εταιρική διαφήμιση, σημειώνοντας για παράδειγμα την αυξημένη προβολή των ΛΟΑΤΚΙ μέσων ενημέρωσης τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, εκφράστηκαν έντονα ανησυχίες σχετικά με την πολιτική παρέμβαση στην κάλυψη των μέσων ενημέρωσης, με απειλές για περικοπές διαφημίσεων που συνδέονται με συντακτικές αποφάσεις.

Εταιρικές διαφημίσεις που για παράδειγμα «δεν έβαζαν διαφημίσεις σε ΛΟΑΤΚΙ Μέσα». Αυτό άλλαξε προς το θετικό λόγω των εξελίξεων και της ορατότητας των τελευταίων ετών. Το νομοσχέδιο όμως έφερε και αιτήματα συνεντεύξεων από τον πολιτικό χώρο με την απειλή ότι αν αναδειχθούν θα κοπεί και η διαφήμιση. «Εκεί τι κάνεις; πίσω σε αυτά που πιστεύεις ή σταματάς να υπάρχουν; Είναι μια πραγματικότητα για τα Μέσα τα μικρότερα».

Μια άλλη πτυχή της ποικιλομορφίας που αναδείχθηκε στη συζήτηση αφορά τα ζητήματα των προσφύγων και των μεταναστών. Οι συμμετέχοντες σημείωσαν την εξωτερική πίεση για υποβάθμιση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά των μεταναστών, αποκαλύπτοντας μια απροθυμία εντός της Ελλάδας να αντιμετωπίσει αυτά τα ζητήματα στο εσωτερικό της χώρας: «Ένα άλλο θέμα ως προς την ποικιλομορφία έρχεται από το παράδειγμα με το προσφυγικό και τις επαναπροωθήσεις (*pushbacks*). Στην Ελλάδα αυτή η πίεση έρχεται απ' έξω, διότι εσωτερικά δεν λέμε λέξη. Δεν χρησιμοποιούμε καν την έκφραση "παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών"».

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Η ραδιοτηλεόραση και το διαδίκτυο ρυθμίζονται ανεξάρτητα και είναι απαλλαγμένα από κρατικές παρεμβάσεις.

3.1 Τα όργανα που ρυθμίζουν τα δημόσια μέσα ενημέρωσης είναι ανεξάρτητα, διορίζονται με διαφάνεια και προστατεύονται από τον νόμο από πολιτικές ή οικονομικές παρεμβάσεις.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓	✓		✓		✓	✓	✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη			✓		✓			
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.3

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) είναι υπεύθυνο για τη χορήγηση αδειών στους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και τη διασφάλιση της τήρησης των προτύπων περιεχομένου και δεοντολογίας. Το ΕΣΡ έχει επίσης ρόλο στην εποπτεία των διαδικτυακών μέσων και του περιεχομένου. Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση ότι το διαδικτυακό περιεχόμενο τηρεί τους ελληνικούς νόμους σχετικά με τα πρότυπα των μέσων ενημέρωσης, όπως οι απαγορεύσεις της ρητορικής μίσους ή η προστασία των ανηλίκων. Για τον σκοπό αυτό, το Συμβούλιο παρακολουθεί το ραδιοτηλεοπτικό και διαδικτυακό περιεχόμενο και επιβλέπει τη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς. Το Συμβούλιο έχει την εξουσία να επιβάλλει κυρώσεις σε ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης που παραβιάζουν τους κανονισμούς.

Ο πρόεδρος και ο διευθύνων σύμβουλος του Συμβουλίου διορίζονται από την κυβέρνηση με την επιφύλαξη της έγκρισης του κοινοβουλίου. Το διοικητικό συμβούλιο του ΕΣΡ αποτελείται από επτά μέλη, τα οποία διορίζονται από τη Διάσκεψη των Προέδρων του Κοινοβουλίου (ομιλητές του Κοινοβουλίου, πρόεδροι επιτροπών, εκπρόσωποι κοινοβουλευτικών ομάδων) με πλειοψηφία 4/5. Η θητεία των μελών είναι εξαετής.

«Μια απλή αναφορά των ονομάτων του προηγούμενου και του τωρινού ΕΣΡ είναι αυταπόδεικτη».

«Είναι τρομερό ότι κάθε φορά που αλλάζει η κυβέρνηση, πρέπει να αλλάζει τόσο ο πρόεδρος τόσο στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, όσο και στην ΕΡΤ». «Εννοείται ότι υπάρχουν κρατικές παρεμβάσεις και στη δημόσια ραδιοτηλεόραση όσο και στα ιδιωτικά».

Έχει σημασία να λάβουμε υπόψη «τι συνέβη από το 2019 και μετά σε σχέση με τις κρατικές παρεμβάσεις, δείχνοντας τον νόμο για το επιτελικό κράτος και όσα πέρασαν υπό τον άμεσο έλεγχο του Πρωθυπουργού. Είναι επίσης προβληματικό το ζήτημα των ανεξάρτητων αρχών».

«Η ύπαρξη του ΕΣΡ ως ανεξάρτητης αρχής που θα μπορούσε να λειτουργήσει βοηθητικά, δεν το κάνει. Ίσα ίσα που έχει ένα πολύ βεβαρημένο ιστορικό κακοποιητικού λόγου. Το ραδιοτηλεοπτικό εξακολουθεί να σβήνει λέξεις όπως λεσβίες, γκέι κ.λπ. που παίζονται το μεσημέρι». Είναι μια αρχή που θα μπορούσε να είναι χρήσιμος σύμμαχος, αντ' αυτού είναι πολύ προβληματική.

«Και πώς να παρέμβει το ΕΣΡ, σε ένα πράγμα που επί της αρχής είναι αρρυθμιστο, για να εφαρμόσει τι;»

«Στο ΕΣΡ διορίζονται συντηρητικοί άνθρωποι, και δεν αντικατοπτρίζει το μέλλον ή τις επερχόμενες αλλαγές».

«Είναι θέμα κράτους δικαίου, διότι υπάρχει νομοθεσία, που όμως δεν εφαρμόζεται, και άρα το τοπίο είναι αρρυθμιστο». «Οι ανεξάρτητες αρχές για να λειτουργήσουν ουσιαστικά στη δημόσια ζωή θα πρέπει να έχουν εργαλεία. Αν είναι υποστελεχωμένες, χωρίς μίνιμουμ ισορροπία κοινής αποδοχής ανθρώπων που είναι σε αυτές τις αρχές, τότε δεν μπορούν να λειτουργήσουν. Και είναι πρώτη φορά στα χρονικά της χώρας, στη συγκρότηση του ραδιοτηλεοπτικού συμβουλίου, που δεν τηρήθηκε αυτή η ισορροπία για να έχουμε ένα κοινής αποδοχής σώμα, έστω ως πρόσχημα».

«Στα δημόσια μέσα, επίσης, υπάρχει ζήτημα κράτους δικαίου. Πάντα υπήρχε πρόβλημα - έχει αυξηθεί κατακόρυφα όμως από τη στιγμή που πέρασαν στην εποπτεία του Πρωθυπουργού... εξωφρενικό ζήτημα κράτους δικαίου». «Θα πρέπει να αλλάξει ο τρόπος που επιλέγεται η διοίκηση των Μέσων και άρα να επηρεάζεται η πολιτική τους, αν δεν δοθούν εγγυήσεις δεν θα υπάρξει ανεξαρτησία». «Είναι θεσμικό, δομικό ζήτημα, στην καρδιά του κράτους δικαίου».

3.2 Η χρηματοδότηση των ρυθμιστικών αρχών είναι επαρκής ώστε να μπορούν να εκπληρώνουν τις εντολές τους με αποτελεσματικό και ανεξάρτητο τρόπο.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.3

Φαίνεται ότι η χρηματοδότηση των ρυθμιστικών αρχών χαρακτηρίζεται εντόνως μη επαρκής, καθώς η μέση βαθμολογία είναι πολύ χαμηλή, με ΜΟ μόλις 1,3. Οι περισσότεροι εμπειρογνώμονες φαίνεται να πιστεύουν ότι η χώρα δεν πληροί τον

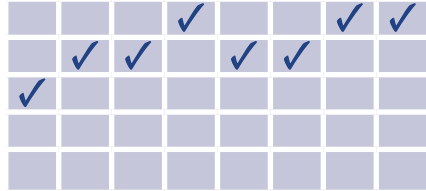
εν λόγω δείκτη, πιθανόν λόγω της γενικότερης έλλειψης αποτελεσματικής και ανεξάρτητης λειτουργίας των ρυθμιστικών αρχών, όπως προκύπτει από άλλα σημεία συζήτησης, σε συνδυασμό με την έλλειψη χρηματοδότησης.

3.3 Ο ρυθμιστικός φορέας που είναι αρμόδιος για τα δημόσια μέσα ενημέρωσης ρυθμίζει τις δραστηριότητες και τις άδειες προς το δημόσιο συμφέρον και διασφαλίζει τη δικαιοσύνη και την ποικιλομορφία των απόψεων που αντιπροσωπεύουν ευρέως την κοινωνία στο σύνολό της.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

- 1 Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
- 2 Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
- 3 Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
- 4 Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
- 5 Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

Μέσος όρος βαθμολογίας:

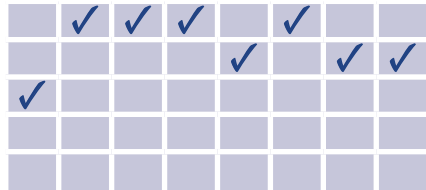
1.8

3.4 Τα δημόσια μέσα ενημέρωσης λογοδοτούν στο κοινό και προστατεύονται από πολιτικές ή οικονομικές παρεμβάσεις, διοικούνται από μια ευρεία αντιπροσωπευτική ομάδα της κοινωνίας στο σύνολό της και επιλέγονται με ανεξάρτητο τρόπο.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

- 1 Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
- 2 Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
- 3 Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
- 4 Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
- 5 Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.6

Όπως αναφέρθηκε στον δείκτη 1.1, το σύνταγμα στο άρθρο 15 παράγραφος 2 ορίζει απερίφραστα ότι η ραδιοφωνία και η τηλεόραση «τελούν υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους».

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (ΕΡΤ) αποτελείται συνήθως από έναν Πρόεδρο, έναν Διευθύνοντα Σύμβουλο και πέντε ή περισσότερα μέλη. Τα μέλη αυτά επιβλέπουν τη στρατηγική κατεύθυνση και τη διακυβέρνηση του οργανισμού.

Όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου διορίζονται από την κυβέρνηση και συγκεκριμένα από τον υπουργό Επικρατείας ή τον αρμόδιο για τα μέσα ενημέρωσης και τις επικοινωνίες υπουργό. Οι διορισμοί αυτοί γίνονται συνήθως μετά από διαβουλεύσεις με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Αυτό καθιστά την ΕΡΤ όχι δημόσιο αλλά κρατικό ραδιοτηλεοπτικό φορέα.

Μέλος του πάνελ που τοποθετήθηκε αρχικά δήλωσε μεγάλη απογοήτευση «από το πλαίσιο που υπάρχει, συγκεκριμένα από το πλαίσιο της ιδιοκτησίας». «Έχουμε, για παράδειγμα, μετοχικές συνθέσεις για τα κανάλια και τα ραδιόφωνα, οι οποίες αυτή τη στιγμή δεν είναι πραγματικές».

«Το ραδιοτηλεοπτικό συμβούλιο έχει ένα μεγάλο αρχείο το οποίο υποτίθεται ότι περιλαμβάνει τις μετοχικές συνθέσεις, για το οποίο χαϊρόμαστε που υπάρχει. Το πρόβλημα είναι ότι αν αυτή τη στιγμή μπει κανείς στο αρχείο του ΕΣΡ, θα δει ότι, για παράδειγμα, τον ALPHA έχει ο Κοντομηνάς... το οποίο είναι λίγο δύσκολο θα λέγαμε. Και όμως εδώ και πολλά χρόνια ανήκει στον Βαρδινογιάννη και από το καλοκαίρι του 2022 έχει αλλάξει και αυτή η μετοχική σύνθεση». «Παρ'ότι λοιπόν η αγοραπωλησία έχει ήδη γίνει εδώ και καιρό, αν θελήσει κανείς να δει σε ποιον ανήκει ένα από τα 7 πανελλαδικά κανάλια που έχουμε, δεν μπορεί να το δει».

«Το ΕΣΡ είναι τρομερά υποστελεχωμένο, όπως είναι και η ΑΔΑΕ», με αποτέλεσμα οι διαθέσιμες πληροφορίες να είναι παρωχημένες και αιτήματα να απαντώνται με καθυστέρηση που ξεπερνά το ένα ή και τα δύο έτη.

«Ο νόμος λέει ότι υπάρχει το excel του ΕΣΡ, πώς εφαρμόζεται όμως; Με τρομερή καθυστέρηση που εμποδίζει τη σωστή λειτουργία της δημοκρατίας».

«Το περίφημο μητρώο των ΜΜΕ, το οποίο έφτιαξε ο ΣΥΡΙΖΑ, που καλώς έκανε και το έφτιαξε αλλά δεν ήταν ωραίο». «Ήρθε μετά η ΝΔ και έφτιαξε ένα άλλο μητρώο, όπου μπαίνει ένα Μέσο και δηλώνει ποιος είναι ο ιδιοκτήτης του έτσι ώστε να θεωρηθεί ότι είναι ελεγμένο από τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, η οποία μαζί με την ΕΥΠ εντάσσεται απευθείας στο Γραφείο του Πρωθυπουργού, κάτι το οποίο βρίσκω επίσης προβληματικό». «Αυτό το αρχείο δεν είναι δημόσιο προσβάσιμο δυστυχώς».

«Υπάρχει μια αλυσίδα παρεμβάσεων. Δεν είναι ότι σε παίρνουν τηλέφωνο και σου λένε να μη γράψεις αυτό. Αλλά δεν είσαι οικονομικά βιώσιμος, δεν είσαι ανεξάρτητος από παρεμβάσεις. Τα μεγάλα Μέσα που έχουν προσωπικό είναι έρμαια κρατικών παρεμβάσεων και δεν θεωρώ ότι θα αλλάξει αυτό, γιατί έτσι είναι τα δεδομένα της χώρας».

Την εποχή της κρίσης, σε ζητήματα προσφύγων-μεταναστών, «όταν υπήρχαν αρνητικά ρεπορτάζ, πέφταν τηλεφώνια, ιδίως στο εξωτερικό. Παίρνανε ξένους ανταποκριτές και λέγανε “γιατί τα γράφετε αυτά”». Οι παρεμβάσεις είναι προφανείς και μάλιστα «με χυδαίο τρόπο», φέρνοντας ως παράδειγμα τηλεφώνια που «ζητούσαν να απομακρυνθούν άνθρωποι που έγραφαν πράγματα τα οποία δεν ήταν αρεστά».

«Λέμε ότι έχουμε μια ανεξάρτητη αρχή, που την έχουμε ρυθμίσει με νόμο και έχουμε ανεξάρτητη αρχή που παρακολουθεί την εφαρμογή του νόμου, αλλά και το ένα και το άλλο δεν μπορούν να λειτουργήσουν».

«Είναι θετικό ότι δημιουργήθηκε μητρώο για τα σάιτ και η επιτροπή που δημιουργήθηκε για να ελέγχει ποια σάιτ παίρνουν κρατική διαφήμιση ή μπαίνουν σε προγράμματα κρατικών επιχορηγήσεων. Όμως μέχρι στιγμής η εφαρμογή είναι πολύ διστακτική».

«Παρεμβάσεις υπάρχουν, ο βαθμός ανεξαρτησίας που μπορεί να υπηρετήσει ένα Μέσο απέναντι σε αυτήν την παρέμβαση εξαρτάται από τη δυνατότητά του να επιβιώνει οικονομικά».

«Θα έπρεπε να υπάρχουν κρατικές παρεμβάσεις, αλλά τι είδους κρατικές παρεμβάσεις χρειαζόμαστε;»

«Το ΕΣΡ νομίζω πως λειτουργούσε διαφορετικά την προηγούμενη περίοδο. Ακόμα και στο επίπεδο ενημέρωσης των δημοσιογράφων υπήρχε μια συστηματική ενημέρωση για μια σειρά από ζητήματα κάθε Τρίτη, τώρα είναι μια φορά στο τόσο». «Κώδικας δεοντολογίας προγραμμάτων – το συζητάνε εδώ και πολύ καιρό ότι θα το κάνουν, έγινε συνάντηση και πάγωσε. Γενικά δεν υπάρχουν σοβαρές αποφάσεις τα τελευταία 5 χρόνια, είναι ένα πράγμα νεκρό».

«Οι ανεξάρτητες αρχές που υπάρχουν δεν επαρκούν. Δεν ξέρω αν οι παρεμβάσεις είναι τόσο “κρατικές”, όσο πολιτικές, δηλαδή “κυβερνητικές”. Πάντως υπάρχει διαφοροποίηση ακόμα και Μέσων φιλοκυβερνητικών, όπως αναδείχθηκε σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη συνθήκη, όπως στα Τέμπη».

«Στην ΕΡΤ λέγεται καμιά φορά “άσε να το παίξει κανένας άλλος και το παίζουμε μετά” γιατί ακριβώς έχει το πρόβλημα ότι θα πάρουν εύκολα τηλεφώνια, ακριβώς επειδή η διοίκηση είναι διορισμένη με αυτόν τον τρόπο όμως ταυτόχρονα η ΕΡΤ θα παίξει τα πάντα. Το δελτίο θα είναι πιο πλουραλιστικό, εν μέρει και επειδή οι άλλοι δεν παίζουν τίποτα». Επισημαίνεται ότι η ΕΡΤ λειτουργεί θεσμικά και έχει υποχρέωση να αναδείξει όλους τους πολιτικούς χώρους και υπό αυτήν την άποψη παρέχει εγγυήσεις.

«Με την ΕΡΤ συμβαίνει κάτι το αντιφατικό, ενώ εξαρτάται φουλ από παρεμβάσεις, είναι το μακρύ χέρι κυβέρνησης, την ίδια στιγμή τη θεωρώ πολύ αξιόπιστη ως προς τα ρεπορτάζ που κάνει».

3.5 Τα δημόσια μέσα ενημέρωσης χρηματοδοτούνται επαρκώς με τρόπο που τα προστατεύει από πολιτικές παρεμβάσεις μέσω της κατανομής των προϋπολογισμών και από εμπορικές/οικονομικές πιέσεις.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

	✓				✓	✓	
		✓		✓			✓
✓			✓				

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.1

3.6 Η συντακτική ανεξαρτησία των δημοσίων μέσων ενημέρωσης από την πολιτική επιρροή είναι εγγυημένη από το νόμο και εφαρμόζεται.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

			✓	✓		✓	✓
	✓	✓			✓		
✓							

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.6

3.7 Το κράτος προστατεύει το δικαίωμα του καθενός στην ιδιωτική ζωή και το απόρρητο των επικοινωνιών, και απέχει από την αδιάκριτη και άστοχη παρακολούθηση καθώς και τη συλλογή, αποθήκευση, ανάλυση ή κοινή χρήση τέτοιων επικοινωνιών.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη				✓				
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.1

Ένα μεγάλο σκάνδαλο ξέσπασε το 2022, όταν η παράνομη και εκτεταμένη παρακολούθηση δημοσιογράφων, πολιτικών και επιχειρηματιών από την ελληνική κυβέρνηση αποκαλύφθηκε από τον ανεξάρτητο Τύπο της χώρας.⁶ Όσοι ενεπλάκησαν σε αυτή τη διαδικασία είχαν χρησιμοποιήσει το λογισμικό Predator, το οποίο τους επέτρεπε να αποκτήσουν πλήρη πρόσβαση στις συσκευές των στόχων, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων, των μηνυμάτων, των μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ακόμη και να ενεργοποιήσουν την κάμερα και το μικρόφωνό τους. Κύριοι στόχοι ήταν αρκετοί δημοσιογράφοι γνωστοί για τη διερεύνηση ευαίσθητων θεμάτων, πολιτικοί, οι επικεφαλής στρατιωτικών υπηρεσιών καθώς και ο αρχηγός της αντιπολίτευσης, Νίκος Ανδρουλάκης.

Η δημοσιογραφική έρευνα έδωσε πληθώρα στοιχείων που απέδειξε την εμπλοκή του Γρηγόρη Δημητριάδη, ανιψιού του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη και τότε επικεφαλής του γραφείου του. Ο Άρειος Πάγος έθεσε την υπόθεση στο αρχείο, όμως παραμένει μία υπόθεση ανοιχτή, ειδικότερα για όσους μολύνθηκαν με το παράνομο λογισμικό αλλά και όσους συνεχίζουν τη δημοσιογραφική έρευνα.

«Πολιτικοί στο εξωτερικό έχουν παραιτηθεί λόγω λιγότερο κραυγαλέων θεμάτων.»
Στην Ελλάδα, το σκάνδαλο οδήγησε στην παραίτηση του επικεφαλής της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών της Ελλάδας (ΕΥΠ) και του γενικού γραμματέα του γραφείου του πρωθυπουργού, στενού συνεργάτη του Μητσοτάκη.

Το σκάνδαλο δεν προκάλεσε μεγάλο πολιτικό σεισμό, *«επειδή το ζήτημα των δικαιωμάτων δεν είναι κατανοητό και οι ίδιοι οι άνθρωποι που υπερασπίζονται την ιδιωτική ζωή ή θα έπρεπε να την υπερασπιστούν, δηλαδή οι ίδιοι οι πολιτικοί, δεν έχουν*

6 <https://insidestory.gr/article/ola-osa-theleis-na-xereis-gia-tis-ypoklopes-alla-ntrepesai-na-rotiseis>

τις γνώσεις ή τα εργαλεία για να το κάνουν. Είναι αδιανόητο να μη συζητάμε για τις υποκλοπές».

3.8 Το κράτος υποστηρίζει το δικαίωμα των ατόμων να αναζητούν, να λαμβάνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες μέσω ψηφιακών τεχνολογιών και δεν αποκλείει ή φιλτράρει οποιοδήποτε περιεχόμενο, εκτός εάν αυτή η παρέμβαση είναι συμβατή με τη διεθνή νομολογία και τα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

		✓					✓
				✓	✓	✓	
✓	✓						
			✓				

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.3

3.9 Ένας Συντονιστής Ψηφιακών Υπηρεσιών ιδρύεται από τον νόμο και ενεργεί με πλήρη ανεξαρτησία και απαλλαγμένος από οποιαδήποτε εξωτερική επιρροή, είτε άμεση είτε έμμεση.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

✓		✓	✓			✓	✓
	✓			✓	✓		

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.4

3.10 Η νομοθεσία διασφαλίζει ότι ο Συντονιστής Ψηφιακών Υπηρεσιών αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις καταγγελίες χρηστών των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και αξιόπιστων επισημάνσεων σχετικά με παραπληροφόρηση και άλλο αμφισβητήσιμο περιεχόμενο, ενημερώνοντας τις πλατφόρμες για τη σχετική κατάχρηση.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓		✓	✓	✓	✓		✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη		✓					✓	
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.3

«Για το διαδίκτυο, στην Ελλάδα, δεν υπάρχει τίποτα, δεν ρυθμίζεται από πουθενά».

«Το διαδίκτυο είναι αρένα, είναι άγρια Δύση και η ενημέρωση είναι ότι πει ο καθένας επειδή το είπε». «Παίρνει πολύ μεγάλη δημοσιότητα μια αρνητική είδηση και αντίστοιχα αν διαψευστεί δεν παίρνει μεγάλη δημοσιότητα».

«Το διαδίκτυο, υπόκειται σε νόμους και περιορισμούς αλλά υπάρχει τεράστιο θέμα. Νομίζω ότι πλέον πρέπει να συζητήσουμε για τον τρόπο κρατικής παρέμβασης στο θέμα των πλατφορμών που είναι νούμερο 1 στον τρόπο διάχυσης της πληροφορίας». Επίσης: «Τ γίνεται με τον φόρο στο διαδίκτυο, τι έχει επιβληθεί, αν καταβάλλεται;»

«Σχετικά με τις κοινωνικές πλατφόρμες έχει ευθύνη και το κοινό, θέλει και λίγο ψάξιμο». Τίθενται ερωτήματα σχετικά με το πώς λειτουργεί ο αλγόριθμος. Όπως ανέφερε ένα μέλος της συζήτησης «είναι καθοριστικό η ενημέρωση να είναι αδιαφανής όταν η πλειοψηφία ενημερώνεται από εκεί».

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Τα μέσα ενημέρωσης εφαρμόζουν υψηλά επίπεδα επαγγελματικής δεοντολογίας και λειτουργούν σε ένα ασφαλές περιβάλλον χωρίς εξωτερική πίεση.

4.1 Τα μέσα ενημέρωσης ακολουθούν εθελοντικούς κώδικες επαγγελματικών προτύπων, οι οποίοι επιβάλλονται από αυτορρυθμιστικούς φορείς που ασχολούνται με καταγγελίες του κοινού.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

✓		✓		✓			
	✓		✓		✓	✓	✓

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.6

«Οι προδιαγραφές αλλάζουν σύμφωνα με το Μέσο. Υπάρχουν Μέσα που στο επίπεδο της δεοντολογίας ή του τρόπου με τον οποίο στήνεται ένα ρεπορτάζ δεν έχουν όλοι τις ίδιες προδιαγραφές, όπως είναι το "right to reply", το να επικοινωνήσεις με αυτόν για τον οποίο γράφεις και να τον ενημερώσεις. Είναι σημαντικό να τηρείται μια σειρά από τέτοιες προδιαγραφές, αλλά και η επικαιρότητα είναι πολύ καταγιστική και έχει μεγαλύτερη σημασία να βγει κάτι γρήγορα».

«Εδώ έρχεται η ατομική ευθύνη, γιατί σε όλα τα Μέσα, ακόμα και σε αυτά που υπάρχουν χαλαρές προδιαγραφές, υπάρχουν άνθρωποι που τιμούν την υπογραφή τους και φροντίζουν οι ίδιοι οι άνθρωποι να τηρούν κάποιες προδιαγραφές στο περιεχόμενο που παράγουν».

«Έχει σημασία το πλαίσιο που σου παρέχει το Μέσο, οι απαιτήσεις ανάλογα και με το είδος του Μέσου και τη διαδικασία να παραχθεί κάτι».

«Έχει σημασία να υπάρχει μια αρχισυνταξία ή μια διευθυντική αρχή που να σου εγγυάται ένα ασφαλές περιβάλλον δουλειάς, λίγο πολύ αυτά τα πράγματα εγγυώνται σε ένα σοβαρό Μέσο».

«Νιώθω ότι είναι χαμηλά τα επίπεδα προδιαγραφών, όταν μιλάω με συναδέλφους στο εξωτερικό, ακόμα και σε χώρες κοντά στο ελληνικό παράδειγμα, όλη η ροή της εργασίας βγαίνει με μια διαδικασία η οποία τηρείται. Υπάρχουν επίπεδα και φίλτρα ελέγχου, τα ωράρια δεν είναι τόσο ελαστικοποιημένα, υπάρχει ένα καταμερισμός εργασίας και όχι το one man show που έχουμε εδώ να κάνουμε λίγο από όλα».

«Οι μισθοί είναι σημαντική παράμετρος, δεν μπορείς να έχεις υψηλές προδιαγραφές όταν ζορίζεσαι και αναγκάζεσαι να έχεις δεύτερη και τρίτη δουλειά».

«Το "right to reply" ως παράδειγμα προδιαγραφών, υπάρχουν φορές που δεν μας το ζητάνε πάντα οι αρχισυντάκτες και δεν το κάνουμε πάντα. Αλλά είναι συζητήσιμο να είναι απαραίτητο πάντα».

Ένα άλλο ζήτημα προδιαγραφών είναι η σύγκρουση συμφερόντων, είναι κάτι πολύ αδιαφανές και δεν έχει αναδειχθεί επαρκώς.

«Ο χώρος στην Ελλάδα είχε κρίση, πολύ πριν την οικονομική κρίση. Έκλεισαν μεγάλα Μέσα, άλλαξαν χέρια και ξεκίνησαν να συγκεντρώνονται σε λίγα χέρια, αναπτύσσονται μονοπώλια. Έχει αλλάξει η δομή του χώρου και οι όροι που έχουν μπει έχουν πολύ χαμηλά στάνταρτ. Ακριβώς επειδή το θέμα είναι στη βάση του οικονομικό».

«Αν υπήρχαν προδιαγραφές, θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα κείμενα των συμβάσεων. Έγινε μια προσπάθεια στην τελευταία σύμβαση για τα δημόσια Μέσα, να ενσωματωθούν αυτά, δηλαδή ο κώδικας δεοντολογίας της ΕΣΗΕΑ και ο διεθνής σαν παράρτημα. Ευσεβείς πόθοι είναι και αυτοί. Όπως υπάρχουν νόμοι που δεν εφαρμόζονται, έτσι και αυτό μπορεί να μην εφαρμοστεί».

«Το "right to reply" μπορεί να λειτουργεί ως ασφαλής τρόπος να μη βγει ένα θέμα ποτέ. Δεν μπορεί να στέλνεις στον Υπουργό το γράμμα, να μην απαντάει ποτέ και αν δεν έχεις απάντηση να μη δημοσιεύεται το θέμα».

«Όταν ένας δημοσιογράφος δουλεύει υπό συνθήκες γαλέρας, όταν πρέπει κάθε ώρα ή και λιγότερο να ανεβάζει μια είδηση για να ανανεώνεται το site, είναι αδύνατον να υπάρξουν όχι υψηλό αλλά οποιοδήποτε επίπεδο προδιαγραφών. Στο επίπεδο της επικαιρότητας δεν υπάρχει καμία προδιαγραφή εκτός από τα κλικ ή τι γράφουν οι μετρήσεις. Ο μεγαλύτερος εχθρός, πέρα από την οικονομική βιωσιμότητα, είναι η εμπορευματοποίηση της είδησης η οποία πάλι σχετίζεται με τη βιωσιμότητα. Γιατί αν το προαπαιτούμενο για το περιεχόμενο είναι να πουλάει, τότε εκ των πραγμάτων δεν είναι ποιοτικό. Δεν ενδιαφέρεται κανείς ούτε για την αλήθεια ούτε για την ποιότητα, αρκεί να έχει τη μόνη προδιαγραφή να πουλήσει. Το λέω λίγο υπερβολικά».

Οι προδιαγραφές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε ατομικές προδιαγραφές, προδιαγραφές του Μέσου, τη δεοντολογία και «ό,τι υπάρχει πίσω από τις συμβάσεις που σε κάποιον βαθμό ρυθμίζεται από το κράτος. Γιατί να υπάρχουν υψηλά επίπεδα προδιαγραφών όταν η αρμόδια ανεξάρτητη αρχή με βάση το Σύνταγμα δεν θα ελέγξει κάτι το οποίο θα κάνεις;»

Είναι τραγικά τα επίπεδα προδιαγραφών, μπορεί να είναι και «τα χειρότερα που μπορούν να υπάρχουν, με εξαίρεση ελάχιστα Μέσα. Προδιαγραφές για ένα σάιτ για να προσλάβει έναν άνθρωπο να δουλεύει είναι ταχύτητα στη ροή και να συμβιβαστεί να δουλεύει με τον βασικό μισθό».

«Είναι επίσης τραγικά τα επίπεδα ελέγχου εσωτερικά στο Μέσο να αποδειξει αυτός που γράφει ότι έχει τεκμήρια. Δεν υπάρχει ο έλεγχος από την Αρχισυνταξία. Γράφτηκε κάπου μια είδηση για ένα χαμένο βαγόνι στα Τέμπη – μιλάμε για το απόλυτο ψέμα. Κανείς δεν έψαξε ποιος πραγματογνώμονας έδωσε αυτό το ρεπορτάζ, δεν πήγαν να ψάξουν μια δεύτερη πηγή».

«Αν δεν έχεις την αίσθηση “μην εκτεθώ” και να το κάνεις για τον εαυτό σου, δεν θα το κάνει το Μέσο ή ο αρχισυντάκτης για σένα, οι νέοι δημοσιογράφοι επίσης δεν το διδάσκονται αυτό. Δεν υπάρχουν δικλείδες ασφαλείας».

«Πόσα Μέσα έχουν διορθωθεί, έστω για τα πιο απλά συντακτικά και ορθογραφικά;»

«Αυτή η έλλειψη υπευθυνότητας και ελέγχου κάνει ζημιά, όταν διαψεύδονται αυτά στα μάτια του κόσμου, φέρνει και μια σειρά από άλλα προβλήματα» με την έννοια ότι χάνεται η εμπιστοσύνη σε όλα όσα γράφονται.

Ως προς τις προδιαγραφές «είναι χαμηλό το επίπεδο ως προς την εξοικείωση με το τεχνολογικό περιβάλλον και εργαλεία, για παράδειγμα πώς αναλύεις καμπάνιες παραπληροφόρησης, επιθέσεις trolls κ.ο.κ.».

«Χρειάζεται εκπαίδευση», αναφώνησε μια φωνή από το τραπέζι, για να απαντήσει μια άλλη ότι «η ΕΣΗΕΑ έκανε μια εκπαίδευση» όπου περιγραφόταν πώς λειτουργούν το Word και τα Sheets «αλλά ο πήχης είναι τόσο χαμηλά που ακόμα και αυτό ήταν σωστό». Για τους νεότερους δημοσιογράφους υπάρχουν άλλες ανάγκες και το επίπεδο τέτοιων σεμιναρίων πολύ χαμηλό.

4.2 Το πρότυπο του ρεπορτάζ ακολουθεί τις βασικές αρχές της ακρίβειας και της δικαιοσύνης.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη								
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓	✓			✓	✓	✓	
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη	✓			✓	✓			
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.4

4.3 Οι ιδιοκτήτες καθιερωμένων ιδιωτικών μέσων μαζικής ενημέρωσης αποφεύγουν να παρεμβαίνουν στη συντακτική ανεξαρτησία.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη				✓	✓	✓		
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓	✓	✓				✓	
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								✓
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.8

«Η πίεση δεν είναι μόνο του περιβάλλοντος εργασίας σου, είναι η οικονομική πίεση. Όταν έχεις οικονομικό άγχος ή ότι θα χάσεις τη δουλειά σου, αυτό μπορεί να έχει έκπτωση στην ποιότητα της δουλειάς σου. Μπορεί να δουλεύεις σε περιβάλλον πολύ τοξικό και να μη φεύγεις γιατί φοβάσαι ότι δεν θα βρεις αλλού».

«Από προσωπική εμπειρία, δεν έχω δεχτεί πολλά παραδείγματα παρέμβασης, όμως υπήρξε αυτολογοκρισία. Όμως υπήρχε η δυνατότητα ακόμα και σε συστημικό κανάλι να υπάρξουν ρωγμές. Έχω μαρτυρία προσπάθειας να κοπεί μια εκπομπή, η οποία τελικά προβλήθηκε από "ατύχημα"».

Αντίστοιχα, σε ανεξάρτητα συνεταιριστικά μέσα υπάρχει ελευθερίας, καμιά φορά και «σε βαθμό βλακείας, σχεδόν προβληματικά», ανέφερε ένα μέλος στη συζήτηση. Υπάρχουν όμως άλλοι τρόποι πίεσης.

«Το εργασιακό περιβάλλον είναι ζούγκλα, επομένως είσαι έρμαιο σε πιέσεις. Τα ζητήματα στον χώρο εργασίας πρέπει να λύνονται με συλλογικό τρόπο και με τις συμβάσεις εργασίας. Υπάρχουν πολλά ευχολόγια ότι η ΕΕ ευνοεί τις συμβάσεις εργασίας, αυτά πρέπει να προχωρήσουν λίγο με πίεση στις κυβερνήσεις, γιατί όταν το λες στην κυβέρνηση πάντα υπάρχουν επιχειρήματα για να αλλοιωθεί αυτή η συζήτηση».

Ο βαθμός πιέσεων είναι τεράστιος ακόμα και για μια κριτική ή ψήγματα κριτικής. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ένα από τα συμμετέχοντα μέλη «έχω εικόνα από εκπομπές που γράφονται μεσημέρι και θα παίξουν το βράδυ και όταν έχει κυκλοφορήσει λίγο το τι μπορεί να ειπωθεί, να πέφτουν κυβερνητικά τηλέφωνα στον διευθυντή να μην παίξει. Και μιλάμε για πράγματα που δεν θα ρίξουν την κυβέρνηση, απλά κάνουν κριτική».

4.4 Η συντακτική ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης προστατεύεται επαρκώς από τον νόμο από αθέμιτες πολιτικές παρεμβάσεις του κράτους ή άλλων ισχυρών ομάδων.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη	✓				✓	✓		
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη		✓	✓	✓			✓	
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη								✓
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.8

Η βαθμολογία για τον δείκτη φαίνεται να είναι σχετικά χαμηλή, με μικρή διασπορά των απόψεων των μελών του πάνελ ανάμεσα στην αντίληψη ότι η χώρα δεν πληροί τον εν λόγω δείκτη και την αντίληψη ότι ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη. Αυτή η στάση υποδηλώνει πιθανές προκλήσεις στην προστασία της συντακτικής ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης από αθέμιτες πολιτικές παρεμβάσεις του κράτους ή άλλων ισχυρών ομάδων, όπως έχει αναφερθεί εκτενέστερα σε άλλες υποενότητες.

4.5 Τα μέσα καλύπτουν όλο το φάσμα των γεγονότων, θεμάτων και πολιτισμών, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών, οικονομικών, πολιτιστικών, τοπικών και ερευνητικών θεματικών.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη		✓						✓
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη				✓	✓			
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη	✓						✓	
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη			✓	✓				
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.5

Αν και οι δημοσιογράφοι και οι συντάκτες απολαμβάνουν της ελευθερίας να δημοσιεύουν ελεύθερα, η πίεση από τους εκδότες, τις κυβερνήσεις ή άλλα συμφέροντα, όπως αναφέρθηκε και αλλού, μπορεί να οδηγήσει σε αυτολογοκρισία ή αυτοπεριορισμό από τους επαγγελματίες των μέσων. Η σχετικά χαμηλή βαθμολόγηση του δείκτη μαρτυρά την πραγματικότητα αυτολογοκρισίας μερίδας επαγγελματιών των μέσων.

4.7 Οι δημοσιογράφοι και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν ακεραιότητα και λειτουργούν χωρίς διαφθορά.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη								
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη							✓	
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

2.1

Η σχεδόν ομοιόμορφη κατάταξη στο επίπεδο 2, όπου η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη, αποτυπώνει την ανησυχία των μελών του πάνελ, για την έλλειψη ακεραιότητας και την ύπαρξη διαφθοράς στον χώρο των μέσων ενημέρωσης.

4.8 Το κράτος εγγυάται την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη		✓	✓	✓	✓		✓	
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη	✓							✓
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη						✓		
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη								
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη								

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.5

Η συντριπτική πλειοψηφία των εμπειρογνομόνων αξιολόγησε τον δείκτη αρνητικά. «Σίγουρα δεν υπάρχει ασφαλές περιβάλλον, από τα ζητήματα που ήδη συζητήθηκαν, μέχρι τη δολοφονία δημοσιογράφου που μας κατέταξε σε χαμηλή θέση σε διεθνείς δείκτες». Μια επίσης υπόθεση που όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε «δεν είναι και ψηλά στην ατζέντα».

«Ασφαλές περιβάλλον είναι και το να έχεις έναν τόσο αξιοπρεπή μισθό, που να μη σε αναγκάζει να ψάξεις μια δεύτερη δουλειά σε ένα γραφείο τύπου ενός υπουργού, ο οποίος έχει συγκεκριμένα συμφέροντα, οφέλη και λοιπά, οπότε όταν έρθει η ώρα να καλύψεις αυτό το ρεπορτάζ να είσαι μεροληπτικός εκ των πραγμάτων».

«Οι συνθήκες εργασίας, ένας αξιοπρεπέστατος μισθός, υπολογιστής, σύνδεση, πόροι για ό,τι χρειαστείς για να κάνεις ταξίδια, να κάνεις την έρευνα, είναι προαπαιτούμενα».

Σε ό,τι αφορά στην ασφάλεια σε πορείες, σε φωτιές, σε πόλεμο «μιλάμε για αστεία πράγματα».

Οι περισσότεροι τις μάσκες προστασίας είτε τις έχουν πάρει οι ίδιοι είτε τις πήραν από άλλους που έφυγαν από τη δουλειά. Σε ελάχιστους το παρέχει το Μέσο. «Βλέπουμε ξένους ανταποκριτές που έρχονται με κράνη και τους κοιτάζουμε σαν να είναι εξωγήινοι».

Κακές και έντονες συνθήκες λειτουργίας των newsrooms, όπου σύνθηες είναι πλέον να ακούγονται βρισιές και προσβολές.

«Πάντως το εργασιακό περιβάλλον δεν είναι ασφαλές. Ακριβώς το αντίθετο. Είναι πολύ επισφαλώς εργαζόμενοι οι δημοσιογράφοι. Για να ξεκινήσουμε να συζητάμε για ασφαλή δημοσιογραφία, η βάση είναι αξιοπρεπείς μισθοί, αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, αξιοπρεπές ωράριο, για να μπορέσει κάποιος να δείξει ποιος είναι πραγματικά και να δουλέψει σωστά, χωρίς την αγωνία του τι ώρα θα σχολάσει, τότε θα πληρωθεί αν θα πληρωθεί και πώς θα τα βγάλει πέρα».

Για τις πιέσεις, αναφέρθηκε παράδειγμα πίεσης από κυβερνητικό εκπρόσωπο σε δημοσιογράφο: «Ο Γιάννης Οικονόμου στοχοποίησε μια γυναίκα δημοσιογράφο, τη Νεκταρία Σταμούλη», αλλά και σε επιθέσεις και υβριστικά σχόλια μέσω κοινωνικών δικτύων σε δημοσιογράφους ότι είναι «ανθέλληνες, εχθροί του κράτους». «Πολλοί συνάδελφοι το φέρουν μέσα τους». «Πώς παρακολούθησαν αρχικά τον Θανάση Κουκάκη, είναι σαφές η παρακολούθηση λόγω οικονομικού ρεπορτάζ για την Τράπεζα Πειραιώς. Σταύρος Μαλιχούδης – παρακολουθούσαν τις κινήσεις του σε σχέση με το ρεπορτάζ» για το προσφυγικό. «Το ότι παρακολουθούσαν τον Αλέξη Παπαχελά, τον διευθυντή της Καθημερινής, δεν είναι απλό».

Δεν αφήνει κανέναν ανεπηρέαστο το γεγονός ότι παρακολουθήθηκε ο διπλανός του.

Σε ό,τι αφορά τις απειλές «υπάρχουν συνάδελφοι που έκαναν ρεπορτάζ για τη Μύκονο, έχουν υπάρξει απειλές κατά της ζωής τους. Όταν άκουσα για τη δολοφονία Καραϊβάζ, που δεν έχω γράψει στη ζωή μου κανένα ρεπορτάζ που να νιώθω ότι έχει απειλήσει με κανέναν σοβαρό τρόπο, σφίχτηκα. Ζούμε σε μια χώρα που συμβαίνει αυτό».

Στον χώρο των οργανώσεων είναι αντίστοιχη η κατάσταση με στοχοποίηση, έμμεσες απειλές, ονομαστικές αναφορές, ποινικές διώξεις, άμεσες αναφορές για τάχα μου μέλη εγκληματικών οργανώσεων, ανθέλληνες. «Δεν έχουμε τρόπο να προστατευτούμε». Τα εργαλεία που υπάρχουν για να απαντήσεις είναι περιορισμένα. Μοιάζει χαώδες, η διαδικασία τεράστια και το αποτέλεσμα μηδαμινό.

Ακόμα και σε εκθέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι εξαιρετικά προβληματική κατάσταση για οργανώσεις και δημοσιογράφους. Όσο το αφήνουμε υπάρχει κίνδυνος.

Υπάρχει μεγάλο πρόβλημα σχετικά με τη διαχείριση ζητημάτων ψυχικής υγείας, υπάρχει «αίσθηση ματαιώσης σε αυτή τη δουλειά, από το μέγεθος ατιμωρησίας, τις διαδικτυακές απειλές». Στο Solomon, για παράδειγμα, υπάρχει ειδική σύμβουλος μη βίαιης επικοινωνίας ομάδων.

Ως προς το ασφαλές περιβάλλον, δεν έχουμε μιλήσει και για τα προβλήματα που δημιουργούμε εμείς, τα συναδελφικά. «Καλό είναι να μιλήσουμε για διακρίσεις "ομοφοβία, τρανσφοβία, μισογυνισμό"». «Νιώθω ότι βασιζόμαστε σε εργαλεία, τα οποία είναι παρωχημένα. Για παράδειγμα πώς θα αναφερθούμε σε άτομα που δεν χρησιμοποιούν ούτε το θηλυκό ούτε το αρσενικό γένος, τι κάνουν εκεί οι δημοσιογράφοι; Δυστυχώς ο δημοσιογραφικός χώρος είναι αρκετά τοξικός. Πόσο συχνά θα αναλάβει ένα θηλυπρεπές άτομο πολιτικό ρεπορτάζ; Πόσο συχνά θα αναλάβει μια γυναίκα νωρίς μια διοικητική θέση;»

Έχουμε πολλά βήματα ακόμα να κάνουμε για το έμφυλο ζήτημα και την ανοιχτότητα σεξουαλικής ταυτότητας, «σε ελάχιστα Μέσα είναι πολιτική του Μέσου και υπάρχουν πρωτόκολλα ότι εδώ αυτό το περιβάλλον είναι έτσι».

«Υπάρχει ευθύνη και των δημοσιογράφων να αναδεικνύονται περισσότεροι ειδικοί που είναι γυναίκες, να υπάρχει περισσότερη διαφοροποίηση με τους ανθρώπους, να είναι τα πάνελ πιο συμπεριληπτικά και να μη δέχονται οι γυναίκες να κάνουν τις γλάστρες συντονίστριες».

«Το χάσμα των γενεών επηρεάζει την ανοικτότητα».

«Όσοι έχουν ζήσει αίθουσες σύνταξης όπου το γαμοσταυρίδι πήγαινε σύννεφο δεν καταλαβαίνουν από ευαισθησίες».

4.9 Το κράτος λαμβάνει αποτελεσματικά νομικά και άλλα μέτρα για τη διερεύνηση, τη δίωξη και την τιμωρία των δραστών επιθέσεων κατά των επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης και διασφαλίζει ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

				✓			
✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.9

Η βαθμολογία και σε αυτόν τον δείκτη είναι σχεδόν ομοιόμορφα χαμηλή, με σχεδόν όλους τους εμπειρογνώμονες να θεωρούν ότι η χώρα δεν πληροί την εν λόγω συνθήκη. Η χαμηλή βαθμολόγηση υποδεικνύει σοβαρές ελλείψεις στη διερεύνηση, δίωξη και τιμωρία των δραστών επιθέσεων κατά επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης, καθώς και στην πρόσβαση των θυμάτων σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα.

4.10 Το κράτος απέχει από την αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση δημοσιογράφων, καθώς και από επιθέσεις, απειλές ή παράνομη παρακολούθηση εναντίον τους.

Βαθμολογία:

Ατομικές βαθμολογήσεις

1	Η χώρα δεν πληροί τον δείκτη
2	Η χώρα πληροί μόνο μερικές πτυχές του δείκτη
3	Η χώρα ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές του δείκτη
4	Η χώρα πληροί τις περισσότερες πτυχές του δείκτη
5	Η χώρα πληροί όλες τις πτυχές του δείκτη

	✓		✓	✓	✓		
			✓				✓
✓						✓	

Μέσος όρος βαθμολογίας:

1.8

Τα περισσότερα μέλη του πάνελ θεωρούν ότι η χώρα δεν πληροί τον εν λόγω δείκτη, ενώ άλλοι πιστεύουν ότι πληροί μόνο μερικές πτυχές ή ανταποκρίνεται σε ορισμένες πτυχές. Η σχετικά χαμηλή βαθμολόγηση του δείκτη είναι ορατά επηρεασμένη από τις πιο πρόσφατες καταγγελίες για παρακολουθήσεις σε βάρος δημοσιογράφων στη χώρα μας και αναδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω ανάλυση και δράση προς βελτίωση της κατάστασης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Καλές πρακτικές και προτάσεις για
αναμόρφωση

Καλές πρακτικές και προτάσεις για αναμόρφωση

Το ακόλουθο μέρος διερευνά συστάσεις και μεταρρυθμίσεις πολιτικής που μπορούν να αναληφθούν για τη βελτίωση του ελληνικού τοπίου των μέσων ενημέρωσης. Τα μέλη υπογράμμισαν τη σημασία της δομημένης εκπαίδευσης και κατάρτισης, την προώθηση της συμπερίληψης και του επαγγελματισμού στους οργανισμούς μέσων ενημέρωσης. Οι συζητήσεις επικεντρώνονται στην ανάγκη για πολιτικές ισότητας των φύλων, μηχανισμούς ελέγχου και διαφάνεια στην ιδιοκτησία των μέσων ενημέρωσης. Γίνονται εκκλήσεις για ισχυρή επιβολή των κωδίκων δεοντολογίας και μεγαλύτερη ποικιλομορφία στην ανάληψη καθηκόντων διοικητικών ρόλων. Η συζήτηση της θεματικής ήταν έντονη αλλά και με μεγάλη αυτοσυγκράτηση, καθώς όλοι συμφώνησαν σε ένα περιβάλλον «άγριας δύσης» δεν υπάρχουν ελπίδα ουσιαστικών αλλαγών. Αυτές είναι οι προτάσεις των εμπειρογνομώνων:

Πολιτικές ισότητας και εκπαίδευση

Στο πλαίσιο της εξέτασης καλών πρακτικών και προτάσεων για αναμόρφωση του τοπίου των μέσων ενημέρωσης, οι συμμετέχοντες πρότειναν μια σειρά μεταρρυθμίσεων που αφορούν στην ουσιαστική υπεράσπιση και προώθηση της ισότητας, την καλύτερη προετοιμασία σε ζητήματα που αφορούν την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, καθώς και ευρύτερα ζητήματα εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, προτάθηκε να θεσμοθετηθούν πολιτικές για την ισότητα των φύλων και η ποσόστωση ανδρών και γυναικών σε θέσεις ευθύνης, καθώς και να φτιαχτεί μια επιτροπή για την ισότητα που θα παρακολουθεί σε αλληλεπίδραση με τη διοίκηση και θα λειτουργεί γνωμοδοτικά προς αυτήν για το συγκεκριμένο ζήτημα της ποσόστωσης, τόσο προς τα μέσα όσο και προς τα έξω.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ανάγκη για εκπαίδευση και συνεργασία εργοδοτών, Υπουργείου και ΕΣΗΕΑ, ώστε να δημιουργηθεί με οργανωμένο τρόπο η εκπαίδευση. «*Η ΕΣΗΕΑ προσπαθεί, στα πρότυπα του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ, να φτιάξει μια δομή για να είναι πιο οργανωμένο το κομμάτι της εκπαίδευσης*». Επιπλέον, προτάθηκε να επενδύει η Ένωση και τα ίδια τα Μέσα στη συνεχή εκπαίδευση και επανεκπαίδευση, τόσο σε ορολογίες όσο και σε δεξιότητες.

Βελτίωση εργασιακού περιβάλλοντος και διασφάλιση δεοντολογίας

Για τη βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της εφαρμογής των κωδίκων δεοντολογίας, προτάθηκε η δημιουργία γραφείων ανθρώπινου δυναμικού, όπου οι εργαζόμενοι θα μπορούν να προσφεύγουν σε περίπτωση που αντιμετωπίσουν καταστάσεις που τους φέρνουν σε δύσκολη θέση. Επιπλέον, τονίστηκε η ανάγκη για σωστή εφαρμογή της νομοθεσίας και για λειτουργία τμημάτων fact-checking στα μεγάλα Μέσα, καθώς σήμερα αυτά είναι ελάχιστα.

Επίσης, προτάθηκε να υπάρξει ένα παρατηρητήριο ή μια ανώνυμη φόρμα, όπου οι εργαζόμενοι θα μπορούν να καταγγέλλουν προβλήματα πίεσης ή λογοκρισίας, με την προϋπόθεση ότι θα δοθεί προσοχή στις ψευδείς καταγγελίες. Σχετικά με την ενσωμάτωση της οδηγίας για τα SLAPP στην ελληνική έννομη τάξη, προτάθηκε να δημιουργηθεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή με επώνυμα μέλη, συμπεριλαμβανομένων δημοσιογράφων, και να ενσωματωθεί σωστά η οδηγία.

Διαφάνεια και ποικιλομορφία στην ιδιοκτησία και τη λειτουργία των Μέσων

Για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της ποικιλομορφίας, προτάθηκε η ύπαρξη ενός απλού, σαφούς και εφαρμόσιμου κώδικα δεοντολογίας, «προσαρμοσμένου στην πραγματικότητα», καθώς και η επίλυση ζητημάτων σύγκρουσης συμφερόντων. Τονίστηκε επίσης η ανάγκη για διαφάνεια στη μετοχική σύνθεση των Μέσων, καθώς και η διασφάλιση της ποιότητας των μελών του ΕΣΡ και της ποικιλομορφίας στην αντιπροσωπευτικότητα του οργάνου.

Προτάθηκε επίσης η ανάγκη για μεγαλύτερη εξωστρέφεια των ελληνικών Μέσων, ενώ παρατέθηκε ως παράδειγμα ο πόλεμος στην Ουκρανία, όπου εστάλησαν δημοσιογράφοι χωρίς την απαραίτητη εκπαίδευση και προετοιμασία. Επίσης, προτάθηκε η καθιέρωση ελέγχου και διορθωτών, ώστε οι πληροφορίες να περνούν από δύο ή τέσσερα μάτια πριν δημοσιευτούν, καθώς και η ύπαρξη νομοθετικών πρωτοβουλιών για τον περιορισμό της συγκέντρωσης των Μέσων.

Βελτίωση του επαγγελματικού περιβάλλοντος και διαφάνεια στη χρηματοδότηση

Τέλος, προτάθηκε η βελτίωση του επαγγελματικού περιβάλλοντος όχι μόνο για την αποφυγή του αισθήματος ματαιώσης στους επαγγελματίες των Μέσων, αλλά και για ζητήματα ψυχικής υγείας, μια πρόταση που έγινε αποδεκτή από όλα τα μέλη της συζήτησης. Επιπλέον, τονίστηκε η ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια στη διάθεση κρατικών κονδυλίων, με καλύτερη οργάνωση και συγκέντρωση των πληροφοριών που αφορούν τα Μέσα, ώστε να αποφεύγονται προβλήματα που υπάρχουν στην τρέχουσα κατάσταση.

Συμπεράσματα

Η συζήτηση για το βαρόμετρο για τα ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης υπήρξε πολύ ενδιαφέρουσα και κατατοπιστική, ακόμα και για τα άτομα που συμμετείχαν σε αυτή. Καταρχάς, εκκινώντας από τη μεθοδολογία και τη συζήτηση για την κατάσταση των ελληνικών ΜΜΕ, υπήρξε εκτενής προβληματισμός αναφορικά με το τι πραγματικά ορίζουμε ως «ελευθερία του τύπου» στην Ελλάδα καθώς επίσης και το αν η έννοια της ελευθερίας χωρίς κανονιστικό πλαίσιο μπορεί να διασφαλίσει την ποιοτική και ουσιαστική - προς το κοινό συμφέρον - δημοσιογραφία στη χώρα, την ίση και αντικειμενική εκπροσώπηση όλων των ευάλωτων ομάδων και την αντικειμενική ενημέρωση. Η απάντηση στο κρίσιμο αυτό ερώτημα υπέδειξε πως το κανονιστικό πλαίσιο, οι δημοκρατικές δικλίδες, η διασταύρωση των γεγονότων και η εις βάθος έρευνα των γεγονότων μπορούν να αποτελέσουν ουσιαστική απάντηση. Η χαμηλή κατάταξη της Ελλάδας στον παγκόσμιο δείκτη της ελευθερίας του τύπου συζητήθηκε εκτενώς καθώς συνεχίζει να προβληματίζει και να κυριαρχεί στον δημόσιο διάλογο. Τέθηκαν στο προσκήνιο όλοι οι παράγοντες που κατατάσσουν την Ελλάδα σε χαμηλές θέσεις και αναλύθηκε το πώς αυτοί οι δείκτες είναι ενδεικτικοί της κατάστασης στα ελληνικά ΜΜΕ. Διαπιστώθηκε ότι, παρότι η Ελλάδα διαθέτει πλείστα μέσα ενημέρωσης, συνεχίζει να μην διασφαλίζει τις συνθήκες πολυφωνίας και αντικειμενικότητας σε αυτά.

Εξέχουσα θέση στη συζήτηση κατέλαβε και το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ΜΜΕ, η σύγκρουση συμφερόντων, τόσο σε επιχειρηματικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο στην Ελλάδα και το πώς αυτό το πλαίσιο επηρεάζει την ποιότητα της δημοσιογραφίας συνολικά. Η επιρροή είναι μεγάλη και σαφής, γίνεται ορατή καθημερινά στα ΜΜΕ, καθώς οι δημοσιογράφοι καλούνται να υπηρετήσουν, ακούσια ή εκούσια, μια «γραμμή» που δυναμικά αλλάζει ανά πάσα στιγμή ή αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για την άσκηση της δημοσιογραφίας με όρους αντικειμενικότητας. Η ρευστότητα αυτή, σε συνδυασμό με τα πολλαπλά συμφέροντα που εκπροσωπούνται στην πλειονότητα των ελληνικών ΜΜΕ καθίσταται αποτρεπτική για τους δημοσιογράφους που εργάζονται σε αυτά, με αποτέλεσμα συχνά να «λογοκρίνουν» τα ίδια τα πρόσωπα τη δουλειά που καλούνται να κάνουν, γνωρίζοντας ότι ενδέχεται να μην έχει «τύχη» να προβληθεί. Αυτό, σε συνδυασμό με την επισφάλεια του δημοσιογραφικού επαγγέλματος και το γεγονός ότι αρκετά άτομα καλούνται να εργαστούν σε πολλαπλές θέσεις για να ανταπεξέλθουν οικονομικά, δημιουργεί ένα ασφυκτικό πλαίσιο εργασίας για τους δημοσιογράφους, με δυσανάλογα αποτελέσματα τόσο στην εργασία όσο και στην ψυχική υγεία των ίδιων των προσώπων.

Η εργασιακή επισφάλεια αναδείχτηκε από το σύνολο των συμμετεχόντων στη συζήτηση και προκρίθηκαν προτάσεις για το πώς τα δημοσιογραφικά σωματεία θα μπορούσαν να διασφαλίσουν την ποιότητα της εργασίας αλλά και την εξασφάλιση αυτής. Την ίδια ώρα αναδείχτηκε και ο ρόλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) που συμφωνήθηκε ότι πρέπει να αναμορφωθεί με έναν τρόπο ουσιαστικό που θα εξασφαλίζει ότι ελέγχει όντως τα ΜΜΕ, ως οφείλει από την σύστασή του ως η αρμόδια ανεξάρτητη αρχή, και να μην ορίζεται από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Αντίστοιχα κρίθηκε απαραίτητη η ανανέωση του κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας με

τρόπο που θα ανταποκρίνεται τόσο στα δεδομένα που θέτει η εξέλιξη των ΜΜΕ από έντυπα και ραδιοτηλεοπτικά σε πολλαπλά και διαφορετικής μορφής μέσα (πλατφόρμες, social media κ.α.). Την ίδια ώρα, τα δημοσιογραφικά σωματεία καλούνται να πλαισιώσουν τους ανθρώπους που εργάζονται σε αυτά τα ΜΜΕ στις εκάστοτε ρευστές συνθήκες, όπως είναι η κάλυψη συνθηκών πολέμου και να διασφαλίσουν την ψυχική τους υποστήριξη και ότι θα εργάζονται σε ασφαλή και υγιή περιβάλλοντα, απαλλαγμένοι από τον φόβο των απειλών και της απώλειας της εργασίας.

Οι υποθέσεις SLAPP αποτέλεσαν σημαντική θεματική που συζητήθηκε κατά τη διάρκεια της ημέρας εργασίας, θέτοντας στο προσκήνιο τη μεγάλη απειλή που αποτελούν τόσο για τη δημοσιογραφία όσο και για τη δημοκρατία συνολικά.

Τέλος, αναδείχτηκε η ανάγκη για συνεχείς εκπαιδεύσεις των δημοσιογράφων σε ορολογίες και θεματικές που θα καταστήσουν τον παραγόμενο λόγο συμπεριληπτικό προς όλες τις κοινωνικές ομάδες, διαγράφοντας από το πεδίο την υποεκπροσώπηση ή μη εκπροσώπηση ορισμένων εξ αυτών και δημιουργώντας βήματα πολυφωνίας για όλα τα πρόσωπα, ανεξαρτήτως χαρακτηριστικών, πεποιθήσεων και άλλων στοιχείων που δημιουργούν ή αναπαράγουν τις διακρίσεις.

Ομάδα εμπειρογνομώνων

Κώστας Ζαφειρόπουλος - Δημοσιογράφος

Βασίλης Θανόπουλος - Δημοσιογράφος

Ελβίρα Κρίθαρα - Δημοσιογράφος

Δανάη Μαραγκουδάκη - Δημοσιογράφος

Μάχη Νικολάρα - Δημοσιογράφος, μέλος ΔΣ ΕΣΗΕΑ

Λευτέρης Παπαγιαννάκης - Διευθυντής του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες

Λαμπρινή Παπαδοπούλου - Ακαδημαϊκός

Κατερίνα Πουρναρά - Δικηγόρος

Μάνος Φραγκιουδάκης – Δημοσιογράφος

Συντονίστρια: Φωτεινή Κοκκινάκη, Δημοσιογράφος

Συγγραφή της έκθεσης: Αλόνα Τατάροβα

Friedrich-Ebert-Stiftung

Γραφείο Αθήνας

Νεοφύτου Βάμβα 4

10674 Αθήνα

Τηλ. +30 210 72 44 670

<https://athens.fes.de>

Email: info.athens@fes.de

ISBN: 978-618-5779-10-8